

WORICA

Women inclusion and empowerment
through collage art

WORICA

Διεθνής Έκθεση για την Ισότητα των Φύλων και την Ένταξη

Συγκριτική ανάλυση – Σουηδία, Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Αυστρία και
Ελλάδα

Ελληνική έκδοση: SOFFA – Social Fashion Factory

2026

CEIPES

Folkuniversitetet
Folkuniversitetet vid Umeå universitet

fractais

Co-Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the Swedish Council for Higher Education. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Σχετικά με την έκθεση

Ένταξη και ενδυνάμωση των γυναικών μέσα από την τέχνη του κολάζ.

Η παρούσα Διεθνής Έκθεση εκπονήθηκε από τους εταίρους του έργου **WORICA – Women inclusion and empowerment through collage art**, μιας σύμπραξης Erasmus+ για την εκπαίδευση ενηλίκων (έργο 2025-1-SE01-KA220-ADU-000350853) στην οποία συμμετέχουν οι Folkuniversitetet (Σουηδία), Brûlant·e·s (Γαλλία), CEIPES ETS (Ιταλία), Fractals – Art Education (Ισπανία), ÖJAB (Αυστρία) και SOFFA – Social Fashion Factory (Ελλάδα).

Συγκρίνει τα έξι εθνικά πλαίσια που τεκμηριώνονται στις εθνικές εκθέσεις του WORICA: συνταγματικές εγγυήσεις και βασικούς νόμους, εθνικές στρατηγικές και σχέδια δράσης, αρμόδιες αρχές, δικαιώματα των γυναικών και μηχανισμούς προστασίας, μέτρα κοινωνικής ένταξης και υποστηρικτικές υπηρεσίες, βασικούς δείκτες, κύριες προκλήσεις και διαθεματικές ευαλωτότητες. Μαζί με τις εθνικές εκθέσεις αποτελεί τη βάση του Ευρωπαϊκού Εγχειριδίου WORICA για την Ισότητα των Φύλων.

Οι πληροφορίες αποτυπώνουν την κατάσταση κατά τον χρόνο σύνταξης (2026). Οι νόμοι, οι υπηρεσίες και τα δεδομένα αλλάζουν· οι αναγνώστες και οι αναγνώστριες καλούνται να επιβεβαιώνουν τις τρέχουσες πληροφορίες στις αρχές και τους οργανισμούς που αναφέρονται.

Άδεια χρήσης: εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά, η παρούσα έκδοση διατίθεται με άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού 4.0 Διεθνές (CC BY 4.0). Σε περίπτωση επαναχρησιμοποίησης, αναφέρετε «έργο WORICA».

Ιστότοπος του έργου: worica.eu

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Σουηδικού Συμβουλίου Ανώτατης Εκπαίδευσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο φορέας χρηματοδότησης δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	5
Σκοπός και πεδίο εφαρμογής της έκθεσης	5
Μεθοδολογία και προσέγγιση	6
Επισκόπηση των χωρών-εταίρων	7
Διεθνείς δεσμεύσεις και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	7
Εθνικά πλαίσια και νομικές δομές	8
Συνταγματικές εγγυήσεις και νομικές βάσεις	9
Βασικοί νόμοι για την ισότητα των φύλων	9
Αποκλίσεις στις νομικές καινοτομίες	13
Εθνικές στρατηγικές και σχέδια δράσης	14
Κοινές προτεραιότητες μεταξύ των χωρών	14
Στρατηγικές ανά χώρα	15
Συγκριτική ανάλυση στρατηγικών πεδίων εστίασης	16
Ισότητα στον χώρο εργασίας	17
Έμφυλη βία	17
Διαθεματικές ευαλωτότητες	17
Ηγεσία και εκπροσώπηση των γυναικών	17
Αρμόδιες αρχές και φορείς ισότητας	18
Κεντρικά υπουργεία και φορείς ισότητας και ένταξης	18
Ανεξάρτητοι φορείς ισότητας και μηχανισμοί εποπτείας	18
Στρατηγικές ένταξης, δίκτυα υποστήριξης και πρόληψη βίας	19
Δικαιώματα των γυναικών και μηχανισμοί προστασίας	19
Εργασιακά δικαιώματα	19
Γονική άδεια και ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής	20
Προστασία από την έμφυλη βία	20
Μηχανισμοί καταγγελιών και αποκατάστασης	21
Μέτρα κοινωνικής ένταξης και πολιτικές για ευάλωτες γυναίκες	21
Μετανάστριες	21
Γυναίκες με αναπηρία	22
LGBTQI+ άτομα	22
Γυναίκες της υπαίθρου	22
Υποστηρικτικές υπηρεσίες	22
Κατάρτιση και εκπαίδευση	23
Ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη	23

Παιδική φροντίδα	23
Συγκριτική ανάλυση κοινωνικής ένταξης και υποστηρικτικών υπηρεσιών	23
Βασικοί δείκτες και δεδομένα	24
Δείκτης Ισότητας των Φύλων	24
Ποσοστό απασχόλησης γυναικών	24
Μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων	24
Ποσοστά συμμετοχής στην αγορά εργασίας	25
Συγκριτική ανάλυση βασικών δεικτών	25
Κύριες προκλήσεις	25
Οικονομικά εμπόδια	26
Στερεότυπα και κοινωνικοί κανόνες	26
Πρόσβαση σε φροντίδα, υγεία, εκπαίδευση και απασχόληση	26
Διαθεματικές ευαλωτότητες	27
Κενά εφαρμογής	27
Συγκριτική ανάλυση προκλήσεων	27
Διαθεματική διαφάνεια και θέσεις συνηγορίας	27
Συμπέρασμα	28
Βιβλιογραφία	29
Δείκτης Ισότητας των Φύλων	30

Εισαγωγή

Η ισότητα των φύλων έχει σταδιακά εδραιώσει τη θέση της ως θεμελιώδης αρχή στα ευρωπαϊκά νομικά συστήματα, ωστόσο η μετατροπή της σε αποτελεσματικά δικαιώματα και σε πραγματικές συνθήκες ζωής παραμένει άνιση και εξαρτάται από το εκάστοτε κοινωνικό και θεσμικό πλαίσιο. Η ανάλυση των εθνικών νομικών πλαισίων αποτελεί, επομένως, ένα κρίσιμο σημείο εκκίνησης για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η ισότητα νοείται, θεσμοθετείται και εφαρμόζεται σε διαφορετικές δικαιοδοσίες. Οι σύγχρονες πολιτικές ισότητας των φύλων δεν περιορίζονται σε τυπικές διακηρύξεις, αλλά εντάσσονται σε σύνθετες νομικές αρχιτεκτονικές που συνδυάζουν συνταγματικούς κανόνες, νομοθετικά εργαλεία και τομεακές ρυθμίσεις.

Η Σουηδία, η Αυστρία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιταλία και η Ελλάδα αποτελούν ιδιαίτερα χρήσιμες περιπτώσεις για συγκριτική ανάλυση από αυτή την οπτική. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, όλες οι παραπάνω χώρες διαθέτουν ολοκληρωμένα νομικά πλαίσια που αντιμετωπίζουν τις διακρίσεις, τα εργασιακά δικαιώματα και την έμφυλη βία, ενώ όλες αναγνωρίζουν την ισότητα ως θεμελιώδες δικαίωμα. Σε εθνικό επίπεδο, όμως, τα επίπεδα εφαρμογής των νόμων, οι πολιτικές επιλογές και οι διοικητικοί μηχανισμοί διαφέρουν σημαντικά. Η εξέταση των διαφορών και των ομοιοτήτων επιτρέπει μια βαθύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα νομικά συστήματα αντιμετωπίζουν τη δομική έμφυλη ανισότητα μέσα σε ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Σκοπός και πεδίο εφαρμογής της έκθεσης

Η παρούσα έκθεση έχει ως στόχο να προσφέρει μια αναλυτική εξέταση των νομικών πλαισίων που διέπουν την ισότητα των φύλων, ιδίως στην Αυστρία, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Ισπανία και τη Σουηδία, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο γενικότερα, με σκοπό τον εντοπισμό τόσο των δομικών χαρακτηριστικών όσο και των δυναμικών τάσεων.

Η ενότητα για τις διεθνείς δεσμεύσεις και τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζει βασικές συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ευρωπαϊκές οδηγίες για την ισότητα των φύλων στην ηγεσία, στις αμοιβές και στις συνθήκες εργασίας. Η ενότητα για το εθνικό πλαίσιο και το νομικό περιβάλλον περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο οι αντιδιακριτικοί νόμοι και οι συνταγματικές αρχές έχουν διαμορφώσει την εθνική νομοθεσία. Η ενότητα για τις εθνικές στρατηγικές και τα σχέδια δράσης εξηγεί πώς οι χώρες εφαρμόζουν τους νόμους μέσω στόχων, συντονισμένων δράσεων και μηχανισμών παρακολούθησης. Επισημαίνεται επίσης ο ρόλος των εξειδικευμένων κρατικών φορέων στην προώθηση της ισότητας και στην πρόληψη της βίας και των διακρίσεων.

Οι πολιτικές που υποστηρίζουν την ένταξη, τις ίσες ευκαιρίες και την προστασία από τις διακρίσεις εξετάζονται στην ενότητα για τα μέτρα κοινωνικής ένταξης και τις πολιτικές για ευάλωτες ομάδες. Οι υπηρεσίες συμβουλευτικής, νομικής βοήθειας και παραπομπής για

θύματα έμφυλης βίας και διακρίσεων παρουσιάζονται στην ενότητα των υποστηρικτικών υπηρεσιών. Στην ενότητα των βασικών δεικτών παρουσιάζονται δείκτες όπως ο Δείκτης Ισότητας των Φύλων, το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών και το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων, οι οποίοι χρησιμοποιούνται για την αποτίμηση της προόδου. Η ενότητα των κύριων προκλήσεων εξετάζει τα δομικά, πολιτισμικά και υλικά εμπόδια που εξακολουθούν να υφίστανται παρά τα ισχυρά νομικά πλαίσια, ενώ η ενότητα για τις διαθεματικές ευαλωτότητες αναλύει πώς οι διακρίσεις εντείνονται όταν το φύλο διασταυρώνεται με χαρακτηριστικά όπως η φυλή, η μεταναστευτική κατάσταση, η αναπηρία ή η κοινωνική τάξη.

Η έκθεση αναδεικνύει κοινά μοτίβα εστιάζοντας στην Αυστρία, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Ισπανία και τη Σουηδία. Παρότι οι έξι χώρες λειτουργούν μέσα στο ίδιο ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο, διαφέρουν σημαντικά ως προς την οργάνωση, τη διοίκηση, τη λειτουργία και τα γενικότερα εθνικά χαρακτηριστικά τους. Η παρούσα έκθεση χρησιμοποιεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για να εξετάσει τόσο τις ομοιότητες όσο και τις διαφορές.

Μεθοδολογία και προσέγγιση

Η ανάλυση βασίζεται σε ποιοτική μεθοδολογία, η οποία στηρίζεται στη συστηματική εξέταση των εθνικών εκθέσεων πλαισίου που παρήχθησαν στο πλαίσιο του έργου WORICA. Η έκθεση βασίζεται στις εθνικές αναφορές που συνέταξαν οι εταίροι της κοινοπραξίας από έξι διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες. Τα έγγραφα αυτά αποτελούν πρωτογενείς πηγές, καθώς συγκεντρώνουν και συνθέτουν επίσημες νομικές διατάξεις, νομοθετικές εξελίξεις και θεσμικές ρυθμίσεις για κάθε εθνικό πλαίσιο. Οι συγκεκριμένες πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την παρούσα διεθνή έκθεση παρατίθενται στη βιβλιογραφία.

Η μεθοδολογική προσέγγιση συνδυάζει περιγραφικές και αναλυτικές διαστάσεις. Από τη μία πλευρά, προσφέρει μια δομημένη παρουσίαση των συνταγματικών εγγυήσεων, των νομικών πλαισίων και των βασικών νομοθετικών εργαλείων. Από την άλλη, ερμηνεύει τα στοιχεία αυτά προκειμένου να εντοπίσει υποκείμενα μοτίβα, όπως ο βαθμός νομικής ενσωμάτωσης, η ισορροπία μεταξύ προστασίας και προώθησης, καθώς και η εμφάνιση νέων ρυθμιστικών εργαλείων.

Η συγκριτική διάσταση είναι κεντρική για την ανάλυση. Η Ιταλία, η Ισπανία, η Σουηδία, η Ελλάδα, η Γαλλία και η Αυστρία εξετάζονται μέσα από παράλληλες θεματικές κατηγορίες, όπως οι συνταγματικές βάσεις, τα νομοθετικά πλαίσια και οι βασικοί νόμοι, ώστε να είναι δυνατή μια συνεπής και συστηματική σύγκριση. Αυτή η προσέγγιση διευκολύνει τον εντοπισμό ομοιοτήτων στις κανονιστικές δεσμεύσεις, ενώ παράλληλα αναδεικνύει διαφορές στον νομικό σχεδιασμό, στον προσανατολισμό των πολιτικών και στη ρυθμιστική πολυπλοκότητα.

Αντί να υιοθετεί μια αποκλειστικά περιγραφική καταγραφή νόμων, η έκθεση δίνει έμφαση στην εσωτερική λογική κάθε νομικού συστήματος, εξετάζοντας πώς αλληλεπιδρούν τα διαφορετικά εργαλεία και πώς συμβάλλουν στον ευρύτερο στόχο της επίτευξης της ισότητας των φύλων.

Επισκόπηση των χωρών-εταίρων

Η Ιταλία, η Ισπανία, η Ελλάδα, η Σουηδία, η Αυστρία και η Γαλλία επιδεικνύουν ισχυρή τυπική δέσμευση στην ισότητα των φύλων, η οποία εδράζεται στα συνταγματικά τους συστήματα και ενισχύεται από ένα ευρύ φάσμα νομοθετικών μέτρων. Σε όλα τα πλαίσια, η ισότητα αντιμετωπίζεται όχι μόνο ως νομική αρχή αλλά και ως στόχος δημόσιας πολιτικής, ο οποίος απαιτεί ενεργητική παρέμβαση από τις δημόσιες αρχές.

Η εξέλιξη του δικαίου για την ισότητα των φύλων αντανάκλα μια σταδιακή και συσσωρευτική διαδικασία, κατά την οποία διαδοχικά νομοθετικά μέτρα έχουν διευρύνει προοδευτικά το πεδίο παρέμβασης. Το νομικό πλαίσιο έχει εξελιχθεί από μια αρχική έμφαση στα θεμελιώδη δικαιώματα και στην προστασία της εργασίας προς ένα πιο διαφοροποιημένο σύστημα που αντιμετωπίζει πολλαπλές διαστάσεις της ανισότητας, συμπεριλαμβανομένης της εταιρικής διακυβέρνησης, της κοινωνικής ένταξης και της έμφυλης βίας. Η εξέλιξη αυτή δείχνει μια μετάβαση από μια κυρίως προστατευτική λογική σε μια πιο προληπτική και βασισμένη σε κίνητρα προσέγγιση, όπου τα νομικά εργαλεία χρησιμοποιούνται για να προωθήσουν αλλαγές στη συμπεριφορά και στην οργάνωση.

Οι χώρες αυτές παρουσιάζουν δομημένα και συστηματοποιημένα μοντέλα, τα οποία χαρακτηρίζονται από σαφή ιεραρχία νομικών κανόνων και υψηλή πυκνότητα νομοθεσίας. Η διάκριση μεταξύ οργανικών νόμων, κοινών νόμων και ρυθμιστικών εργαλείων επιτρέπει διαφοροποιημένη ρύθμιση των ζητημάτων ισότητας, με τους οργανικούς νόμους να παίζουν κεντρικό ρόλο στον ορισμό και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αυτή η νομική αρχιτεκτονική συμπληρώνεται από ισχυρό θεσμικό πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένων εξειδικευμένων υπουργείων ή φορέων αρμόδιων για τον συντονισμό και την εφαρμογή.

Όλες οι χώρες μοιράζονται μια δέσμευση για την αντιμετώπιση της έμφυλης ανισότητας, αλλά οι διαφορετικές νομικές τους δομές αντανakλούν διακριτές προσεγγίσεις στη διακυβέρνηση και στην ενσωμάτωση των πολιτικών.

Διεθνείς δεσμεύσεις και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τα νομικά συστήματα της Αυστρίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Ισπανίας και της Σουηδίας βασίζονται σε διεθνείς συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι δεσμεύσεις αυτές έχουν αποτελέσει τη βάση για κανόνες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία υπήρξε ο βασικός μοχλός νομοθετικού εκσυγχρονισμού στην Ευρώπη. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία έχει εναρμονίσει αποτελεσματικά τα πρότυπα για τη δίκαιη αμοιβή, τη μη διάκριση και την ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, γεφυρώνοντας τις διαφορές μεταξύ διαφορετικών εθνικών παραδόσεων. Οι βασικές αρχές για τη νομική δράση στον τομέα της ισότητας των φύλων διαμορφώνονται από τις ευρωπαϊκές οδηγίες για την απασχόληση, την ισορροπία των φύλων, τη διαφάνεια των αμοιβών και την ίση αμοιβή.

Η Οδηγία 2006/54/EK για την αναδιτύπωση στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας αποτέλεσε τη βασική οδηγία που ενοποίησε προηγούμενη νομοθεσία για τις ίσες ευκαιρίες και την ίση μεταχείριση στον χώρο εργασίας και λειτούργησε ως θεμέλιο για μεταγενέστερες υποθέσεις ισότητας των φύλων.

Η Οδηγία (ΕΕ) 2022/2381 για την ισορροπία των φύλων στην εταιρική διακυβέρνηση θέτει σαφείς στόχους για τη συμμετοχή των γυναικών στα διοικητικά συμβούλια εισηγμένων εταιρειών, μετατρέποντας το ζήτημα της εταιρικής ηγεσίας από ιδιωτική πολιτική επιλογή σε δημόσια νομική υποχρέωση.

Η Οδηγία (ΕΕ) 2023/970 για τη διαφάνεια των αμοιβών και την ενίσχυση της εφαρμογής αποτελεί κρίσιμο βήμα για την αντιμετώπιση του αδιαφανούς συστήματος εταιρικών αμοιβών, απαιτώντας από τις επιχειρήσεις να δημοσιοποιούν διαφανείς δομές αμοιβών και ενισχύοντας την εφαρμογή της αρχής της ίσης αμοιβής για ίση εργασία ή εργασία ίσης αξίας.

Οι οδηγίες λειτουργούν ως διττό εργαλείο. Αποτελούν περιορισμούς που θέτουν ελάχιστα πρότυπα, αλλά και κινητήρια δύναμη που ωθεί τα κράτη μέλη να ανεβάσουν τα νομικά τους πρότυπα. Προωθούν τη σταδιακή σύγκλιση του δικαίου για την ισότητα στην απασχόληση, επιτρέποντας ταυτόχρονα εθνική ευελιξία, ώστε κάθε χώρα να ερμηνεύει τις ευρωπαϊκές αρχές μέσα από τη δική της νομική παράδοση.

Το πολυεπίπεδο αυτό πλαίσιο διακυβέρνησης δημιουργεί έναν συνεχή κύκλο ανατροφοδότησης, όπου οι κανόνες διαμορφώνονται σε διεθνές επίπεδο, προσαρμόζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και στη συνέχεια ενσωματώνονται στην εθνική νομοθεσία.

Εθνικά πλαίσια και νομικές δομές

Τα εθνικά νομικά πλαίσια των χωρών-εταίρων χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα και πολυεπίπεδη οργάνωση, καθώς συνδυάζουν συνταγματικές αρχές με ένα ευρύ φάσμα νομοθετικών εργαλείων. Τα πλαίσια αυτά δεν προέκυψαν ως στατικά συστήματα, αλλά αναπτύχθηκαν σταδιακά ως απάντηση σε μεταβαλλόμενες κοινωνικές ανάγκες, πολιτικές προτεραιότητες και κανονιστικές επιρροές.

Το νομικό πλαίσιο δείχνει προοδευτική διεύρυνση τόσο ως προς το πεδίο όσο και ως προς το βάθος. Αρχικά θεμελιωμένο σε συνταγματικές εγγυήσεις, ενσωμάτωσε σταδιακά ποικίλα νομοθετικά μέτρα που αντιμετωπίζουν ειδικές όψεις της έμφυλης ανισότητας. Σε αυτά περιλαμβάνονται εργασιακές διατάξεις, αντιδιακριτικοί κανόνες και ποινικές διατάξεις για την έμφυλη βία. Η εξέλιξη αυτή αντανάκλα την αυξανόμενη αναγνώριση ότι δεν αρκεί η αντιμετώπιση της τυπικής διάκρισης, αλλά απαιτείται και η αντιμετώπιση δομικών και συστημικών ανισοτήτων.

Το νομικό σύστημα διακρίνεται από την τυπική του οργάνωση και την ευρεία κάλυψη. Η συνύπαρξη διαφορετικών τύπων νόμων επιτρέπει λεπτομερή ρύθμιση των ζητημάτων ισότητας σε πολλούς τομείς. Οι οργανικοί νόμοι, ιδίως όταν ρυθμίζουν θεμελιώδη δικαιώματα, λειτουργούν ως βασικά εργαλεία, ενώ οι κοινοί νόμοι και τα νομοθετικά διατάγματα αντιμετωπίζουν πιο ειδικές ή τεχνικές πτυχές. Η πολυεπίπεδη αυτή προσέγγιση επιτρέπει την

ενσωμάτωση της ισότητας των φύλων σε ένα ευρύ φάσμα πολιτικών, από την απασχόληση και την υγεία μέχρι την πολιτική εκπροσώπηση και την κοινωνική ένταξη.

Σε όλες τις χώρες, τα νομικά πλαίσια αντανakλούν μια συνεχή διαδικασία προσαρμογής και βελτίωσης, γεγονός που δείχνει τη δυναμική φύση της ισότητας των φύλων ως νομικού και πολιτικού πεδίου.

Συνταγματικές εγγυήσεις και νομικές βάσεις

Οι συνταγματικές διατάξεις αποτελούν τον κανονιστικό πυρήνα των πλαισίων ισότητας των φύλων σε όλες τις χώρες, θεμελιώνοντας δεσμευτικές αρχές που καθοδηγούν τις νομοθετικές και πολιτικές εξελίξεις. Οι διατάξεις αυτές δεν απαγορεύουν μόνο τις διακρίσεις, αλλά ορίζουν και τον ρόλο του κράτους στην προώθηση της ισότητας.

Στην Ιταλία, για παράδειγμα, το Σύνταγμα του 1948 διατυπώνει μια ολοκληρωμένη αντίληψη της ισότητας, η οποία περιλαμβάνει τόσο την τυπική όσο και την ουσιαστική της διάσταση. Κατοχυρώνει την ισότητα ενώπιον του νόμου, εγγυάται ίσα δικαιώματα και ίση αμοιβή στην εργασία και προωθεί την ισότιμη πρόσβαση στα δημόσια αξιώματα. Οι διατάξεις αυτές συνεπάγονται ενεργή υποχρέωση των δημόσιων αρχών να άρουν τα εμπόδια που περιορίζουν την πλήρη συμμετοχή των γυναικών στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή.

Στην Ισπανία, το Σύνταγμα του 1978 καθιερώνει επίσης την ισότητα ως θεμελιώδες δικαίωμα, με το άρθρο 14 να απαγορεύει ρητά τις διακρίσεις λόγω φύλου και άλλων χαρακτηριστικών. Η διάταξη αυτή λειτουργεί ως κεντρικό σημείο αναφοράς για τη μεταγενέστερη νομοθεσία, διασφαλίζοντας ότι όλα τα νομικά μέτρα ευθυγραμμίζονται με την αρχή της μη διάκρισης.

Στα υπόλοιπα ευρωπαϊκά πλαίσια, οι συνταγματικές εγγυήσεις λειτουργούν ως κάτι περισσότερο από συμβολικές διακηρύξεις. Παρέχουν τη νομική βάση που διαμορφώνει ολόκληρο το ρυθμιστικό πλαίσιο και νομιμοποιεί περαιτέρω νομοθετικές παρεμβάσεις.

Βασικοί νόμοι για την ισότητα των φύλων

Το νομικό πλαίσιο στην Ιταλία, την Ισπανία, την Ελλάδα, τη Σουηδία, τη Γαλλία και την Αυστρία χαρακτηρίζεται από συσσωρευτική και τομεακή εξέλιξη, στην οποία διαδοχικές νομοθετικές παρεμβάσεις έχουν διευρύνει σταδιακά τόσο το πεδίο όσο και το βάθος της ρύθμισης για την ισότητα των φύλων.

Το ιταλικό σύστημα αποτελείται από ένα σύνολο νόμων που αντιμετωπίζουν ειδικούς τομείς, όπως η απασχόληση, η οικογενειακή πολιτική και η προστασία από τη βία. Η σταδιακή αυτή προσέγγιση επέτρεψε μεγάλη προσαρμοστικότητα, καθώς το νομικό σύστημα μπορεί να ανταποκρίνεται σε νέα ζητήματα μέσω στοχευμένων μεταρρυθμίσεων. Ταυτόχρονα, όμως, οδηγεί σε ορισμένο βαθμό κατακερματισμού και απαιτεί συντονισμό ανάμεσα σε πολλαπλά νομικά εργαλεία, ώστε να διασφαλίζεται συνοχή και αποτελεσματικότητα.

Η Ισπανία παρουσιάζει ένα ιδιαίτερα δομημένο και ιεραρχικό νομοθετικό μοντέλο, όπου η διάκριση μεταξύ οργανικών και κοινών νόμων παίζει κεντρικό ρόλο. Η αρχιτεκτονική αυτή επιτρέπει μια ολοκληρωμένη και ενιαία προσέγγιση, όπου διαφορετικές διαστάσεις της ισότητας αντιμετωπίζονται μέσα σε ένα συνεκτικό νομικό σύστημα.

Η Αυστρία υιοθετεί ένα μοντέλο που συνδυάζει συνταγματικές εγγυήσεις με ισχυρή έμφαση στην εξειδικευμένη αντιδιακριτική νομοθεσία. Το πλαίσιο αυτό χαρακτηρίζεται από σαφήνεια και δυνατότητα εφαρμογής, με καλά ορισμένα δικαιώματα, υποχρεώσεις και ένδικα μέσα. Επιπλέον, το αυστριακό μοντέλο δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη θεσμική εφαρμογή, διασφαλίζοντας ότι οι νομικοί κανόνες υποστηρίζονται από μηχανισμούς παρακολούθησης της συμμόρφωσης και πρόσβασης στη δικαιοσύνη.

Το ελληνικό σύστημα έχει διαμορφωθεί μέσα από μακροχρόνια αλληλεπίδραση με το δίκαιο και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πλαίσιο έχει εξελιχθεί με συγκεκριμένη δομική δυναμική και παρουσιάζει υψηλό επίπεδο τυπικής συμμόρφωσης με τα ευρωπαϊκά νομικά κριτήρια.

Το γαλλικό μοντέλο έχει ιστορικά θεμελιωθεί σε μια οικουμενική αντίληψη της ισότητας. Η Γαλλία επιδιώκει πλέον να προωθήσει την ουσιαστική ισότητα μέσω σειράς νομοθετικών μεταρρυθμίσεων. Έτσι, η πορεία της μετακινείται από ένα κυρίως τυπικό και οικουμενικό παράδειγμα προς ένα υβριδικό σύστημα που συνδυάζει κανονιστικές αρχές με στοχευμένες διορθωτικές διαδικασίες και ρυθμιστική επιβολή.

Το σουηδικό πλαίσιο βασίζεται στην ιδέα ότι η ισότητα πρέπει να ενσωματώνεται δομικά σε όλες τις δημόσιες πολιτικές, λόγω της συστηματικής συνοχής και της σύνδεσής του με το ευρύτερο κράτος πρόνοιας. Η νομική διάσταση του μοντέλου συνδέεται στενά με προληπτικές υποχρεώσεις που επιβάλλονται σε δημόσιους θεσμούς και ιδιωτικούς φορείς. Ένα από τα διακριτικά χαρακτηριστικά του σουηδικού συστήματος είναι η έμφαση στην πρόληψη και στην ανακατανομή κοινωνικών ρόλων και υποχρεώσεων.

Συνολικά, τα έξι αυτά μοντέλα δείχνουν διαφορετικούς δρόμους προς τον ίδιο στόχο: τη μετατροπή της τυπικής ισότητας σε αποτελεσματικά και εφαρμόσιμα δικαιώματα.

Ιταλία: εξέλιξη της νομοθεσίας για την ισότητα των φύλων

Η εξέλιξη της ιταλικής νομοθεσίας για την ισότητα των φύλων αντανακλά έναν ευρύτερο μετασχηματισμό στην κατανόηση της ίδιας της ισότητας, με μετάβαση από μια προστατευτική και αντισταθμιστική προσέγγιση προς μια πιο προληπτική και δομική προοπτική. Η πορεία αυτή μπορεί να κατανοηθεί ως σταδιακή μετατόπιση από την προστασία των γυναικών ως ευάλωτης ομάδας προς την προώθηση της ισότητας ως συστημικού στόχου που απαιτεί παρέμβαση σε πολλούς τομείς.

Στις πρώτες φάσεις, η ιταλική νομοθεσία εστίαζε κυρίως στην προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών στην αγορά εργασίας, ιδίως σε σχέση με τη μητρότητα και τις συνθήκες εργασίας. Τα μέτρα αυτά ήταν απαραίτητα για τη θεμελίωση βασικών προστασιών, αλλά παρέμεναν περιορισμένα ως προς το πεδίο τους, καθώς αντιμετώπιζαν συγκεκριμένες μορφές διάκρισης χωρίς να μεταβάλλουν ουσιαστικά τις βαθύτερες δομικές ανισότητες.

Η υιοθέτηση πιο ολοκληρωμένων εργαλείων, όπως ο Κώδικας Ίσων Ευκαιριών, αποτέλεσε σημαντικό σημείο καμπής, εισάγοντας ένα πιο συνεκτικό και γενικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση των διακρίσεων. Η μετατόπιση αυτή συνοδεύτηκε από αυξανόμενη αναγνώριση της ανάγκης να προχωρήσει το δίκαιο πέρα από την τυπική ισότητα προς την ουσιαστική

ισότητα, απαιτώντας ενεργά μέτρα για τη διόρθωση ανισορροπιών και την προώθηση ίσης συμμετοχής.

Οι πρόσφατες εξελίξεις δείχνουν περαιτέρω αυτόν τον μετασχηματισμό. Η εισαγωγή ποσοστώσεων φύλου στην εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί άμεση παρέμβαση για την αντιμετώπιση της υποεκπροσώπησης σε θέσεις λήψης αποφάσεων. Παράλληλα, τα συστήματα πιστοποίησης της ισότητας των φύλων δείχνουν μια μετάβαση προς ρύθμιση βασισμένη σε κίνητρα, ενθαρρύνοντας τους οργανισμούς να υιοθετήσουν εσωτερικές πολιτικές και πρακτικές που προωθούν την ισότητα.

Η ανάπτυξη των ποινικών διατάξεων σχετικά με την έμφυλη βία δείχνει επίσης την επέκταση του νομικού πλαισίου σε τομείς που παραδοσιακά βρίσκονταν εκτός του στενού δικαίου της ισότητας. Στις 25 Νοεμβρίου 2025, η Ιταλία τροποποίησε τον Ποινικό της Κώδικα προσθέτοντας το άρθρο 577-bis, το οποίο ορίζει τη γυναικοκτονία ως αυτοτελές έγκλημα που τιμωρείται με ισόβια κάθειρξη. Η ολοκληρωμένη αυτή προσέγγιση βασίζεται στην αντίληψη ότι η έμφυλη ανισότητα είναι πολυδιάστατο φαινόμενο και απαιτεί συντονισμένη δράση σε πολλούς κλάδους του δικαίου.

Ισπανία: ολοκληρωμένοι οργανικοί και κοινοί νόμοι

Η προσέγγιση της Ισπανίας στην ισότητα των φύλων διακρίνεται από υψηλό επίπεδο τυποποίησης, συνοχής και πληρότητας. Η χρήση οργανικών νόμων ως βασικών εργαλείων για τη ρύθμιση θεμελιωδών δικαιωμάτων παρέχει ισχυρή και σταθερή κανονιστική βάση, διασφαλίζοντας ότι η ισότητα των φύλων ενσωματώνεται στο ανώτερο επίπεδο της νομικής ιεραρχίας.

Οι οργανικοί νόμοι καλύπτουν ευρύ φάσμα ζητημάτων, όπως η έμφυλη βία, τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα και η ίση εκπροσώπηση στην πολιτική και δημόσια ζωή. Το πεδίο τους υπερβαίνει την απαγόρευση των διακρίσεων και περιλαμβάνει προληπτικά μέτρα για τον μετασχηματισμό κοινωνικών δομών και την αντιμετώπιση συστημικών ανισοτήτων. Αυτό αντανακλά μια αντίληψη της ισότητας που είναι ταυτόχρονα ουσιαστική και μετασχηματιστική.

Σημαντικό χαρακτηριστικό του ισπανικού πλαισίου είναι η ρητή ενσωμάτωση της διαθεματικής οπτικής. Τα νομοθετικά εργαλεία αναγνωρίζουν ότι η έμφυλη ανισότητα συχνά διασταυρώνεται με άλλες μορφές διάκρισης, όπως αυτές που συνδέονται με το μεταναστευτικό καθεστώς, την αναπηρία ή την κοινωνικοοικονομική κατάσταση. Η αναγνώριση αυτή επιτρέπει πιο στοχευμένες και διαφοροποιημένες πολιτικές απαντήσεις.

Ο ρόλος των κοινών νόμων και των βασιλικών νομοθετικών διαταγμάτων είναι επίσης σημαντικός, καθώς παρέχουν τις λειτουργικές λεπτομέρειες που απαιτούνται για την εφαρμογή των αρχών που καθορίζονται από τους οργανικούς νόμους. Ιδιαίτερα στην αγορά εργασίας, τα εργαλεία αυτά καθορίζουν υποχρεώσεις εργοδοτών και μηχανισμούς εφαρμογής.

Αυστρία: Ομοσπονδιακή Συνταγματική Πράξη και νόμοι ίσης μεταχείρισης

Το αυστριακό νομικό πλαίσιο για την ισότητα των φύλων χαρακτηρίζεται από ισχυρή έμφαση στη σαφήνεια, την εφαρμοσιμότητα και τη θεσμική υποστήριξη. Η Ομοσπονδιακή Συνταγματική Πράξη θεμελιώνει την ισότητα ως βασική αρχή και επιβάλλει ρητά την

προώθηση της πραγματικής ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Αυτή η συνταγματική δέσμευση προσφέρει σαφή κανονιστική βάση για νομοθετική και πολιτική δράση.

Ο Νόμος 'Ισης Μεταχείρισης αποτελεί το κεντρικό νομοθετικό εργαλείο, παρέχοντας λεπτομερή και δομημένη προσέγγιση στο αντιδιακριτικό δίκαιο. Ορίζει προστατευόμενους λόγους, προσδιορίζει πεδία εφαρμογής και θεσπίζει ένδικα μέσα για άτομα που βιώνουν διακρίσεις. Αυτή η ακρίβεια ενισχύει την αποτελεσματικότητα του πλαισίου, διασφαλίζοντας ότι τα δικαιώματα δεν αναγνωρίζονται μόνο τυπικά, αλλά μπορούν να εφαρμοστούν στην πράξη.

Διακριτό χαρακτηριστικό του αυστριακού μοντέλου είναι η ισχυρή θεσμική διάσταση. Φορείς όπως η Επιτροπή 'Ισης Μεταχείρισης και το Γραφείο του Συνηγόρου 'Ισης Μεταχείρισης παίζουν κρίσιμο ρόλο στην παρακολούθηση της συμμόρφωσης, στην παροχή καθοδήγησης και στη στήριξη της πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Επιπλέον, η Αυστρία δίνει σημαντική έμφαση στην ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου ως στρατηγική αρχή σε όλες τις δημόσιες πολιτικές.

Ελλάδα: νομικό πλαίσιο ευθυγραμμισμένο με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Το ελληνικό νομικό πλαίσιο για την ισότητα των φύλων γίνεται καλύτερα κατανοητό ως σύστημα που έχει διαμορφωθεί μέσω συνεχούς αλληλεπίδρασης με το δίκαιο και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντί να προκύψει κυρίως από μια μακροχρόνια εγχώρια παράδοση νομοθεσίας ισότητας, το πλαίσιο αναπτύχθηκε μέσα από διαδοχικές φάσεις ευθυγράμμισης με υπερεθνικά πρότυπα, ιδιαίτερα μετά την βαθύτερη ένταξη της Ελλάδας στις ευρωπαϊκές δομές διακυβέρνησης.

Η διαδικασία αυτή οδήγησε στην ενσωμάτωση βασικών αρχών όπως η ίση μεταχείριση, η μη διάκριση και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο εθνικό δίκαιο. Οι νομοθετικές μεταρρυθμίσεις ακολούθησαν συχνά τη μεταφορά ευρωπαϊκών οδηγιών, ιδίως στους τομείς της ισότητας στην απασχόληση, της κοινωνικής προστασίας και της προστασίας από τις διακρίσεις. Ως αποτέλεσμα, το ελληνικό σύστημα παρουσιάζει υψηλό βαθμό τυπικής συμμόρφωσης με τις ευρωπαϊκές νομικές απαιτήσεις.

Ωστόσο, η πορεία αυτή εισάγει και συγκεκριμένες δομικές δυναμικές. Η νομική καινοτομία στην Ελλάδα συχνά ενεργοποιείται από εξωτερικούς παράγοντες και αντανakλά ευρωπαϊκές προτεραιότητες και χρονοδιαγράμματα περισσότερο από εγχώρια διαμορφωμένες ατζέντες πολιτικής. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε ένα πλαίσιο ισχυρό σε επίπεδο κανόνων αλλά άνισο σε επίπεδο εφαρμογής, ειδικά όταν η θεσμική ικανότητα και ο διοικητικός συντονισμός είναι περιορισμένα.

Γαλλία: ιστορική και σύγχρονη νομική πορεία

Η νομική πορεία της Γαλλίας στον τομέα της ισότητας των φύλων αντανakλά μια σύνθετη αλληλεπίδραση βαθιά ριζωμένων συνταγματικών αρχών και σταδιακά πιο παρεμβατικών δημόσιων πολιτικών. Το γαλλικό μοντέλο θεμελιώνεται ιστορικά σε μια οικουμενική αντίληψη της ισότητας, που προέρχεται από τις δημοκρατικές αρχές της αδιαιρετότητας και της ουδετερότητας του νόμου.

Παρότι το πλαίσιο αυτό εξασφαλίζει ισχυρή τυπική δέσμευση στην ισότητα ενώπιον του νόμου, συμπληρώθηκε σταδιακά από πιο στοχευμένα νομοθετικά μέτρα για την αντιμετώπιση

επίμονων και δομικών ανισοτήτων στην απασχόληση, την πολιτική εκπροσώπηση και την πρόσβαση σε θέσεις λήψης αποφάσεων. Με την πάροδο του χρόνου, η Γαλλία εισήγαγε καινοτομίες όπως οι νόμοι ισότητας στην πολιτική, οι υποχρεώσεις των επιχειρήσεων για μέτρα επαγγελματικής ισότητας και οι μηχανισμοί παρακολούθησης και μείωσης του μισθολογικού χάσματος.

Το γαλλικό πλαίσιο έχει επίσης επεκταθεί ώστε να περιλαμβάνει ενισχυμένες νομικές απαντήσεις στην έμφυλη βία, ενσωματώνοντας το ποινικό δίκαιο, την κοινωνική πολιτική και στρατηγικές πρόληψης. Η πορεία της Γαλλίας μπορεί έτσι να ερμηνευθεί ως μετάβαση από ένα κυρίως τυπικό και οικουμενικό μοντέλο σε ένα υβριδικό σύστημα που συνδυάζει κανονιστικές αρχές με στοχευμένους διορθωτικούς μηχανισμούς και ρυθμιστική επιβολή.

Σουηδία: συστημικό και προληπτικό μοντέλο ισότητας

Η προσέγγιση της Σουηδίας στην ισότητα των φύλων ξεχωρίζει για τη συστημική της συνοχή και την ενσωμάτωσή της στην ευρύτερη αρχιτεκτονική του κράτους πρόνοιας. Σε αντίθεση με μοντέλα που βασίζονται κυρίως στη συσσώρευση νομοθεσίας ή σε διορθωτικές παρεμβάσεις, το σουηδικό πλαίσιο βασίζεται στην αρχή ότι η ισότητα πρέπει να ενσωματώνεται δομικά σε όλες τις πτυχές της δημόσιας πολιτικής και της κοινωνικής οργάνωσης.

Η νομική διάσταση του μοντέλου αυτού συνδέεται στενά με προληπτικές υποχρεώσεις των δημόσιων θεσμών και των ιδιωτικών φορέων. Αντί να εστιάζει αποκλειστικά στην απαγόρευση των διακρίσεων, η σουηδική νομοθεσία απαιτεί ενεργά μέτρα για την προώθηση της ισότητας, όπως σχέδια δράσης, τακτική παρακολούθηση και θεσμική λογοδοσία.

Κεντρικό χαρακτηριστικό του σουηδικού συστήματος είναι η έμφαση στην πρόληψη. Οι πολιτικές σχεδιάζονται για να αντιμετωπίζουν τις βαθύτερες αιτίες της ανισότητας, κυρίως μέσω της ανακατανομής των κοινωνικών ρόλων και ευθυνών. Για παράδειγμα, τα εκτεταμένα σχήματα γονικής άδειας και οι προσβάσιμες υπηρεσίες φροντίδας παιδιών δεν είναι απλώς κοινωνικές πολιτικές, αλλά βασικά στοιχεία του πλαισίου ισότητας.

Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου λειτουργεί ως κεντρική οργανωτική αρχή, διασφαλίζοντας ότι η ισότητα λαμβάνεται συστηματικά υπόψη στον σχεδιασμό, τον προϋπολογισμό και την αξιολόγηση πολιτικών. Η Σουηδία αντιπροσωπεύει έτσι ένα παράδειγμα ολοκληρωμένης και προληπτικής διακυβέρνησης.

Αποκλίσεις στις νομικές καινοτομίες

Η σύγκριση της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Ελλάδας, της Γαλλίας, της Σουηδίας και της Αυστρίας αποκαλύπτει ένα φάσμα προσεγγίσεων στη νομική καινοτομία για την ισότητα των φύλων, οι οποίες διαμορφώνονται από διαφορετικές νομικές παραδόσεις και μοντέλα διακυβέρνησης. Οι αποκλίσεις αυτές δεν είναι τυχαίες, αλλά αντανακλούν διαφορετικές αντιλήψεις για τον ρόλο του δικαίου στην αντιμετώπιση σύνθετων κοινωνικών ανισοτήτων.

Η σταδιακή προσέγγιση της Ιταλίας δίνει προτεραιότητα στην προσαρμοστικότητα, επιτρέποντας στο νομικό σύστημα να ανταποκρίνεται σε αναδυόμενα ζητήματα μέσω

στοχευμένων μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, αυτή η ευελιξία μπορεί να μειώσει τη συστημική συνοχή, καθώς η συσσώρευση μέτρων δημιουργεί κατακερματισμένο ρυθμιστικό τοπίο.

Αντίθετα, το μοντέλο της Ισπανίας χαρακτηρίζεται από ολοκληρωμένο νομοθετικό σχεδιασμό. Η καινοτομία ενσωματώνεται σε μεγάλης κλίμακας νομικά εργαλεία που αντιμετωπίζουν πολλαπλές διαστάσεις ταυτόχρονα. Αυτό διασφαλίζει εσωτερική συνέπεια, αλλά αυξάνει και την πολυπλοκότητα του συστήματος, απαιτώντας σημαντική θεσμική ικανότητα για εφαρμογή.

Η έμφαση της Αυστρίας στη θεσμική ενσωμάτωση μετατοπίζει την προσοχή από τη νομοθετική επέκταση στην αποτελεσματική εφαρμογή και στον συντονισμό των πολιτικών. Η Ελλάδα εισάγει ένα μοντέλο καινοτομίας που καθοδηγείται σε μεγάλο βαθμό από το ευρωπαϊκό πλαίσιο. Η Γαλλία αντιπροσωπεύει ένα μοντέλο κρατικά καθοδηγούμενης διορθωτικής καινοτομίας, ενώ η Σουηδία δείχνει συστημική και προληπτική καινοτομία, ενσωματωμένη σε ένα ευρύτερο οικοσύστημα πολιτικών.

Εθνικές στρατηγικές και σχέδια δράσης

Πέρα από τα νομοθετικά πλαίσια, οι εθνικές στρατηγικές και τα σχέδια δράσης αποτελούν κεντρικό στοιχείο της διακυβέρνησης της ισότητας των φύλων και στις έξι χώρες. Τα εργαλεία αυτά μεταφράζουν τις νομικές αρχές σε επιχειρησιακές προτεραιότητες, γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ κανονιστικών δεσμεύσεων και συγκεκριμένων πολιτικών αποτελεσμάτων.

Οι εθνικές στρατηγικές επιτελούν πολλαπλές λειτουργίες. Πρώτον, παρέχουν συνεκτικό πλαίσιο δράσης, ορίζοντας στρατηγικούς στόχους και προτεραιότητες. Δεύτερον, διευκολύνουν τον συντονισμό ανάμεσα σε διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης και τομείς πολιτικής. Τρίτον, θεσπίζουν μηχανισμούς παρακολούθησης και αξιολόγησης, οι οποίοι βασίζονται όλο και περισσότερο σε ποσοτικούς δείκτες και μετρήσιμους στόχους.

Στις χώρες-εταίρους, οι στρατηγικές αυτές αντανakλούν μια μετάβαση προς πιο ολοκληρωμένες και προσανατολισμένες στα αποτελέσματα προσεγγίσεις. Αντί να βασίζονται αποκλειστικά στη νομική συμμόρφωση, δίνουν έμφαση στην αποτελεσματικότητα των πολιτικών στην παραγωγή απτών βελτιώσεων σε τομείς όπως η απασχόληση, η εκπροσώπηση και η προστασία από τη βία.

Κοινές προτεραιότητες μεταξύ των χωρών

Παρά τις εθνικές ιδιαιτερότητες, η συγκριτική ανάλυση αποκαλύπτει ισχυρή σύγκλιση στις ουσιαστικές προτεραιότητες των στρατηγικών ισότητας στην Ιταλία, την Ισπανία, την Αυστρία, τη Γαλλία, την Ελλάδα και τη Σουηδία. Η σύγκλιση αυτή διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό από κοινές κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις και από την επιρροή του ευρωπαϊκού πλαισίου πολιτικής.

Η Ισπανία, η Ιταλία και η Γαλλία επιδιώκουν να γεφυρώσουν το χάσμα εξουσίας, με βασικό στόχο την ισότητα των φύλων στη λήψη αποφάσεων. Η εφαρμογή της Οδηγίας για τις γυναίκες στα διοικητικά συμβούλια έως τον Ιούνιο του 2026 παραμένει βασική προτεραιότητα.

Η Αυστρία, η Ελλάδα και η Ιταλία δίνουν μεγάλη έμφαση στην αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και στη μείωση του μισθολογικού χάσματος. Η Σουηδία, η Ισπανία και η Αυστρία βρίσκονται στην πρωτοπορία ως προς την αναδιανομή του χρόνου και της απλήρωτης φροντίδας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Τέλος, υπάρχει αυξανόμενη αναγνώριση της σημασίας των διαθεματικών ευαλωτοτήτων, αν και ο βαθμός ρητής ενσωμάτωσής τους στις πολιτικές διαφέρει από χώρα σε χώρα.

Στρατηγικές ανά χώρα

Ιταλία: Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων 2021–2026

Η Εθνική Στρατηγική της Ιταλίας για την Ισότητα των Φύλων 2021–2026 αποτελεί σημαντική προσπάθεια ενοποίησης και εξορθολογισμού ενός προηγουμένως κατακερματισμένου πεδίου πολιτικής. Παρέχει δομημένο πλαίσιο γύρω από βασικούς θεματικούς άξονες όπως η απασχόληση, το εισόδημα, η εκπαίδευση, η χρήση του χρόνου και η εξουσία λήψης αποφάσεων. Η Ιταλία ήταν επίσης η πρώτη χώρα στον κόσμο που υιοθέτησε ειδικό νόμο και εθνικό σχέδιο για την προώθηση της διάστασης του φύλου στην υγεία.

Σημαντικό στοιχείο της στρατηγικής είναι η έμφαση σε μετρήσιμους στόχους και δείκτες απόδοσης. Αυτό δείχνει μετάβαση σε μια περισσότερο προσανατολισμένη στα αποτελέσματα προσέγγιση, όπου η αποτελεσματικότητα της πολιτικής αποτιμάται με ποσοτικά δεδομένα. Η στρατηγική προωθεί επίσης εργαλεία όπως η πιστοποίηση ισότητας των φύλων για επιχειρήσεις, με σκοπό την ενθάρρυνση οργανωτικής αλλαγής.

Ισπανία: Κρατικό Σύμφωνο κατά της Έμφυλης Βίας

Το Κρατικό Σύμφωνο της Ισπανίας κατά της Έμφυλης Βίας αποτελεί κεντρικό πυλώνα της εθνικής στρατηγικής, αναδεικνύοντας την προτεραιότητα που δίνεται στην αντιμετώπιση της βίας ως δομικού και συστημικού ζητήματος. Το Σύμφωνο έχει ευρύ πεδίο, καθώς περιλαμβάνει νομικές μεταρρυθμίσεις, θεσμικό συντονισμό, οικονομικές δεσμεύσεις και δράσεις ευαισθητοποίησης.

Η δύναμή του έγκειται στην πολυεπίπεδη και πολυμερή προσέγγιση. Περιλαμβάνει συντονισμό μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών, καθώς και συνεργασία με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Δίνει επίσης έμφαση στην πρόληψη και στη μεταβολή κοινωνικών στάσεων και συμπεριφορών.

Αυστρία: Εθνικά Σχέδια Δράσης

Η προσέγγιση της Αυστρίας για την ισότητα των φύλων διαμορφώνεται από την αρχή της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε όλες τις φάσεις σχεδιασμού, εφαρμογής και αξιολόγησης πολιτικών. Η Στρατηγική Gender Mainstreaming του 2000 σηματοδότησε συνειδητή μετατόπιση από την αντιδραστική προς την προληπτική διακυβέρνηση.

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων στην Αγορά Εργασίας 2001–2003 αποτέλεσε βασική συνέχεια της στρατηγικής του 2000, μετατρέποντας τις αρχές της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε συγκεκριμένα μέτρα. Η Αυστρία συνέχισε να χρησιμοποιεί εθνικά σχέδια δράσης ως στοχευμένα εργαλεία, όπως το Εθνικό Σχέδιο Δράσης

για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων 2024–2027 και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης 2025–2029 για την Καταπολέμηση της Βίας κατά Γυναικών και Κοριτσιών.

Ελλάδα: Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας για την Ισότητα των Φύλων αντανάκλα μια στρατηγική προσπάθεια ενοποίησης πολιτικών πρωτοβουλιών μέσα σε ένα συνεκτικό πλαίσιο ευθυγραμμισμένο με τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες. Το σχέδιο καλύπτει βασικούς τομείς, όπως η απασχόληση, η κοινωνική ένταξη, η εκπαίδευση και η πρόληψη της έμφυλης βίας, με στόχο τη μετατροπή των νομικών δεσμεύσεων σε επιχειρησιακά μέτρα.

Κεντρική πρόκληση είναι το επίμονο χάσμα ανάμεσα στην τυπική ισότητα και στα πραγματικά κοινωνικοοικονομικά αποτελέσματα. Τα μέτρα στοχεύουν στη βελτίωση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, στην πρόσβαση σε πόρους και στη στήριξη ευάλωτων ομάδων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας και στον συντονισμό.

Γαλλία: Στρατηγική Ισότητας των Φύλων

Η στρατηγική της Γαλλίας για την ισότητα των φύλων χαρακτηρίζεται από ισχυρή έμφαση στη ρυθμιστική επιβολή, στον συντονισμό πολιτικών και στη μετρήσιμη επίδραση. Βασιζόμενη σε εκτεταμένο νομικό πλαίσιο, η στρατηγική επιδιώκει να διασφαλίσει ότι οι υπάρχουσες υποχρεώσεις εφαρμόζονται αποτελεσματικά και ότι η πρόοδος παρακολουθείται συστηματικά.

Κύριοι τομείς παρέμβασης είναι η επαγγελματική ισότητα, η μείωση του μισθολογικού χάσματος και η πρόληψη της έμφυλης βίας. Η στρατηγική χρησιμοποιεί συνδυασμό δεσμευτικών υποχρεώσεων, απαιτήσεων αναφοράς και κυρώσεων, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα.

Σουηδία: Εθνικό Πλαίσιο Πολιτικής για την Ισότητα των Φύλων

Η εθνική στρατηγική της Σουηδίας οργανώνεται γύρω από μακροπρόθεσμους στόχους και υποστηρίζεται από υψηλό βαθμό θεσμικής συνοχής. Η ισότητα των φύλων αντιμετωπίζεται ως οριζόντια προτεραιότητα, με σαφείς στόχους για την οικονομική ανεξαρτησία, την ίση κατανομή εξουσίας και την εξάλειψη της βίας.

Βασικό χαρακτηριστικό του σουηδικού πλαισίου είναι η έμφαση στην πρόληψη και στη δομική αλλαγή. Οι πολιτικές σχεδιάζονται για να επηρεάζουν τις υποκείμενες κοινωνικές και οικονομικές δυναμικές και υποστηρίζονται από ισχυρά συστήματα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Συγκριτική ανάλυση στρατηγικών πεδίων εστίασης

Οι στρατηγικές προτεραιότητες των έξι χωρών συγκεντρώνονται σε περιορισμένο αριθμό πεδίων, αλλά οι τρόποι εφαρμογής τους βασίζονται σε διαφορετικές λογικές πολιτικής. Η ισότητα στην εργασία, οι ρυθμιστικές προσεγγίσεις, τα νομοθετικά πλαίσια, η θεσμική

επιβολή, οι πολιτικές ευθυγράμμισης και τα δομικά μέτρα πρόνοιας διαφέρουν μεταξύ Γαλλίας, Ιταλίας, Ισπανίας, Αυστρίας, Ελλάδας και Σουηδίας.

Ισότητα στον χώρο εργασίας

Η ισότητα στον χώρο εργασίας αντιμετωπίζεται και στις έξι χώρες μέσω συνδυασμού νομικών υποχρεώσεων και δομικών πολιτικών, αλλά με διαφορετικές έμφαση. Η Γαλλία και η Ιταλία βασίζονται σε ρυθμιστικά εργαλεία που επιβάλλονται στους εργοδότες, όπως ο δείκτης επαγγελματικής ισότητας στη Γαλλία και η πιστοποίηση ισότητας στην Ιταλία. Η Ισπανία προχωρά περισσότερο, καθιστώντας υποχρεωτικά τα σχέδια ισότητας σε επιχειρήσεις άνω συγκεκριμένου μεγέθους. Η Σουηδία εστιάζει στις δομικές συνθήκες, όπως η γονική άδεια και η προσβάσιμη φροντίδα παιδιών, ενώ η Αυστρία δίνει έμφαση στην εφαρμογή του δικαίου μέσω θεσμικών μηχανισμών. Η Ελλάδα ευθυγραμμίζεται με τις ευρωπαϊκές οδηγίες, αλλά αντιμετωπίζει προκλήσεις εφαρμογής.

Έμφυλη βία

Όλες οι χώρες αναγνωρίζουν την έμφυλη βία ως δομικό ζήτημα, αλλά οι πολιτικές απαντήσεις διαφέρουν ως προς την έκταση και την ένταξή τους. Η Ισπανία προσφέρει ένα ιδιαίτερα ολοκληρωμένο μοντέλο, μέσω του Κρατικού Συμφώνου που συνδυάζει νομικές μεταρρυθμίσεις, χρηματοδότηση και πρόληψη. Η Γαλλία ενσωματώνει ποινικό δίκαιο, πρόληψη και υποστήριξη θυμάτων, ενώ η Ιταλία έχει ενισχύσει το νομικό της πλαίσιο για την προστασία των θυμάτων. Η Αυστρία εστιάζει στην πρόσβαση σε προστασία και υπηρεσίες, η Σουηδία στην πρόληψη και η Ελλάδα στην ενίσχυση του θεσμικού συντονισμού και της παροχής υπηρεσιών.

Διαθεματικές ευαλωτότητες

Η ενσωμάτωση της διαθεματικότητας διαφέρει σημαντικά μεταξύ των χωρών. Η Ισπανία και η Σουηδία αντιμετωπίζουν ρητά τις πολλαπλές μορφές διάκρισης. Η Γαλλία ενσωματώνει σταδιακά αυτή την οπτική, αν και η οικουμενική της νομική παράδοση αποφεύγει συχνά την κατηγοριοποίηση ομάδων. Η Ιταλία αντιμετωπίζει τις ευαλωτότητες μέσω στοχευμένων μέτρων, η Αυστρία μέσω της αντιδιακριτικής νομοθεσίας και η Ελλάδα βρίσκεται ακόμη σε διαδικασία πιο συστηματικής ανάπτυξης σχετικών προσεγγίσεων.

Ηγεσία και εκπροσώπηση των γυναικών

Οι προσεγγίσεις για την αύξηση της εκπροσώπησης των γυναικών ποικίλλουν μεταξύ δεσμευτικών μέτρων και δομικής αλλαγής. Η Γαλλία και η Ισπανία χρησιμοποιούν ισχυρά νομικά εργαλεία, η Ιταλία έχει εισαγάγει ποσοστώσεις στα διοικητικά συμβούλια επιχειρήσεων, η Αυστρία απαιτεί πλέον 30% εκπροσώπηση φύλου σε εποπτικά συμβούλια μεγάλων και εισηγμένων οντοτήτων, η Σουηδία πετυχαίνει υψηλά επίπεδα εκπροσώπησης κυρίως μέσω πολιτικής κουλτούρας και πρακτικών κομμάτων, ενώ η Ελλάδα έχει εισαγάγει μέτρα αλλά συνεχίζει να αντιμετωπίζει δομικά εμπόδια.

Αρμόδιες αρχές και φορείς ισότητας

Η αποτελεσματικότητα των πλαισίων ισότητας των φύλων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις θεσμικές δομές που τα εφαρμόζουν. Εξειδικευμένοι φορείς στη Γαλλία, την Ισπανία, την Ιταλία, την Αυστρία, την Ελλάδα και τη Σουηδία είναι υπεύθυνοι για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης και την παροχή πρόσβασης στη δικαιοσύνη.

Ορισμένες χώρες διαθέτουν ισχυρούς και κεντρικούς οργανισμούς με εκτεταμένες ρυθμιστικές αρμοδιότητες, αλλά ακόμη και με συντονισμένη εφαρμογή πολιτικών παραμένει πρόκληση η μετάβαση από τη διαδικαστική ισότητα στην αντιμετώπιση των βιωμένων ανισοτήτων των περιθωριοποιημένων ομάδων. Η Αυστρία εστιάζει στη νομική ευθύνη μέσω ανεξάρτητων οργάνων εφαρμογής, ενώ η Σουηδία βασίζεται σε ολοκληρωμένα διοικητικά συστήματα που ενσωματώνουν την ισότητα στη γενική διακυβέρνηση. Η Ιταλία έχει πιο κατακερματισμένη θεσμική δομή και η Ελλάδα ενισχύει σταδιακά τη διοικητική της ικανότητα.

Κεντρικά υπουργεία και φορείς ισότητας και ένταξης

Για την προώθηση της ισότητας και της ένταξης, και οι έξι χώρες έχουν αναπτύξει διακριτά αλλά και επικαλυπτόμενα θεσμικά πλαίσια σε κεντρικό κυβερνητικό επίπεδο. Τα πλαίσια αυτά περιλαμβάνουν εξειδικευμένα υπουργεία, ειδικούς οργανισμούς, ανεξάρτητους φορείς ισότητας και διαδικασίες για την πρόληψη της βίας, την καταπολέμηση των διακρίσεων και την ένταξη ομάδων όπως οι LGBTQIA+ και οι μετανάστριες.

Η Σουηδία ενσωματώνει την ισότητα των φύλων, τα δικαιώματα LGBTQI+, την καταπολέμηση του ρατσισμού, των διακρίσεων και την ένταξη κυρίως μέσω του Υπουργείου Απασχόλησης. Ο Σουηδικός Οργανισμός Ισότητας των Φύλων, που ιδρύθηκε το 2018, υποστηρίζει τις δράσεις του υπουργείου, παρακολουθεί την εφαρμογή πολιτικών, προωθεί την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε δημόσιους οργανισμούς και πανεπιστήμια και συντονίζει τη δεκαετή στρατηγική για την πρόληψη και καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών.

Στην Ελλάδα, η Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στο Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, είναι αρμόδια για την ανάπτυξη, εφαρμογή και παρακολούθηση εθνικών πολιτικών ισότητας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλους τους τομείς.

Η Αυστρία διατηρεί ομοσπονδιακό υπουργικό χαρτοφυλάκιο για τις γυναικείες υποθέσεις, με έμφαση στη βία κατά των γυναικών, τη διαφάνεια των αμοιβών, την υγεία των γυναικών και άλλα ζητήματα. Η Ισπανία διαθέτει ολοκληρωμένο Υπουργείο Ισότητας, με εξειδικευμένες υποδομές για την έμφυλη βία, την ίση μεταχείριση, την καταπολέμηση του ρατσισμού και την πραγματική ισότητα των LGBTQI+ ατόμων. Η Ιταλία συντονίζει τις δράσεις μέσω του Τμήματος Ίσων Ευκαιριών, ενώ η Γαλλία βασίζεται στο Υπουργείο Ισότητας των Φύλων για τον σχεδιασμό και τον συντονισμό πολιτικών.

Ανεξάρτητοι φορείς ισότητας και μηχανισμοί εποπτείας

Μεταξύ των έξι χωρών, αρκετές δίνουν ιδιαίτερη έμφαση σε ανεξάρτητους ή ημι-ανεξάρτητους φορείς για την εξέταση καταγγελιών και την παρακολούθηση. Ο αυστριακός Συνήγορος Ίσης

Μεταχείρισης παρέχει δωρεάν και εμπιστευτικές συμβουλές σε περιπτώσεις διάκρισης, ενώ η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης εξετάζει υποθέσεις και εκδίδει μη δεσμευτικές γνωμοδοτήσεις με συστάσεις αποκατάστασης. Στη Γαλλία, ο Défenseur des Droits λειτουργεί ως ανεξάρτητη αρχή που διερευνά καταγγελίες διακρίσεων και παρενόχλησης, παρέχει νομική καθοδήγηση, μεσολαβεί σε διαφορές και παραπέμπει υποθέσεις στα δικαστήρια.

Στην Ελλάδα, ο Συνήγορος του Πολίτη είναι ο εθνικός φορέας ισότητας και εξετάζει καταγγελίες στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, ενώ το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας υποστηρίζει τεκμηριωμένη πολιτική μέσω έρευνας και μελετών. Η Ιταλία εστιάζει στο Εθνικό Συμβούλιο Ισότητας και σε επιτροπές εγγύησης στις δημόσιες διοικήσεις. Η Ισπανία διαθέτει εθνικά και δημοτικά γραφεία κατά των διακρίσεων, καθώς και το Ινστιτούτο Γυναικών. Η Σουηδία χρησιμοποιεί ανεξάρτητο φορέα με ευρεία εντολή για την προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στρατηγικές ένταξης, δίκτυα υποστήριξης και πρόληψη βίας

Η Αυστρία ξεχωρίζει με δίκτυο 35 Κέντρων Προστασίας από τη Βία, τουλάχιστον ένα σε κάθε ομόσπονδο κράτος, τα οποία παρέχουν νομικά κατοχυρωμένη και δημόσια χρηματοδοτούμενη υποστήριξη. Η αστυνομία ειδοποιεί αυτόματα τα κέντρα όταν εκδίδονται εντολές απομάκρυνσης ή απαγόρευσης, και τα κέντρα επικοινωνούν με τα θύματα εντός 24 ωρών για να παρέχουν σχέδιο ασφάλειας, νομικές συμβουλές και ψυχοκοινωνική υποστήριξη.

Η Ισπανία συντονίζει δράσεις κατά της βίας μέσω της Κυβερνητικής Αντιπροσωπείας για την Έμφυλη Βία και ειδικών διευθύνσεων για την καταπολέμηση του ρατσισμού και την ισότητα LGBTIQ+. Η Σουηδία διαθέτει εθνικό Κέντρο Γνώσης για την Ανδρική Βία κατά των Γυναικών, με εθνικές τηλεφωνικές γραμμές και εξειδικευμένες κλινικές. Η Ελλάδα λειτουργεί συμβουλευτικές υπηρεσίες για γυναίκες που έχουν βιώσει βία, ενώ η Γαλλία συντονίζει υπουργεία και επιβάλλει αντιπαρενοχλητική νομοθεσία και δικαιώματα μητρότητας και γονικής άδειας μέσω των επιθεωρήσεων εργασίας.

Δικαιώματα των γυναικών και μηχανισμοί προστασίας

Εργασιακά δικαιώματα

Σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες, και οι έξι χώρες απαγορεύουν τις διακρίσεις λόγω φύλου στην εργασία, συμπεριλαμβανομένων της πρόσληψης, της προαγωγής, της κατάρτισης, των συνθηκών εργασίας και της αμοιβής. Στην Αυστρία, ο Νόμος Ίσης Μεταχείρισης εφαρμόζεται σε εργαζομένους με ιδιωτικού δικαίου εργασιακή σχέση, ενώ ο Ομοσπονδιακός Νόμος Ίσης Μεταχείρισης εφαρμόζεται σε δημόσιους υπαλλήλους και εργαζομένους δημόσιων αρχών ή κρατικά συνδεδεμένων εταιρειών.

Ο σουηδικός Νόμος κατά των Διακρίσεων καταπολεμά τις διακρίσεις και προωθεί τις ίσες ευκαιρίες ανεξάρτητα από φύλο, ταυτότητα φύλου, εθνικότητα, θρησκεία, αναπηρία,

σεξουαλικό προσανατολισμό ή ηλικία. Η Ελλάδα εγγυάται ίση μεταχείριση στην πρόσληψη, στις συνθήκες εργασίας, στις προαγωγές και στην κατάρτιση, μαζί με ίση αμοιβή για ίση ή ισοδύναμη εργασία και προστασία από σεξουαλική παρενόχληση και έμφυλη διάκριση.

Η Ισπανία προωθεί την πραγματική και αποτελεσματική ισότητα μέσω του Νόμου για την Αποτελεσματική Ισότητα, η Ιταλία κατοχυρώνει το δικαίωμα ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας και η Γαλλία απαγορεύει τις διακρίσεις στην αμοιβή, την προαγωγή, την κατάρτιση, την ταξινόμηση και τις συνθήκες εργασίας.

Γονική άδεια και ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής

Οι πολιτικές γονικής άδειας και ισορροπίας εργασίας-ζωής ενθαρρύνουν την κοινή φροντίδα, στηρίζουν τη συμμετοχή των γυναικών στην εργασία και μειώνουν τις διακοπές καριέρας. Όλες οι χώρες υπερβαίνουν τα ελάχιστα ευρωπαϊκά όρια για την άδεια μητρότητας.

Η Αυστρία προσφέρει οκτώ εβδομάδες άδειας πριν και μετά τον τοκετό, με επέκταση σε περιπτώσεις επιπλοκών, επίδομα περίπου 80% του καθαρού εισοδήματος και προστασία από απόλυση κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και για τέσσερις μήνες μετά τον τοκετό. Η γονική άδεια μπορεί να διαρκέσει έως τα δεύτερα γενέθλια του παιδιού, με κίνητρα για ισότιμη κατανομή μεταξύ γονέων.

Το σουηδικό μοντέλο διακρίνεται για την ευελιξία του. Εκτός από 480 ημέρες άδειας, οι γονείς δικαιούνται να μειώσουν το ωράριό τους κατά 25% μέχρι το παιδί να γίνει οκτώ ετών, ενώ υπάρχει δυνατότητα μεταφοράς μέρους της άδειας σε παππούδες, γιαγιάδες ή στενούς φροντιστές. Η Ελλάδα απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητας, η Ισπανία έχει εξισώσει τις άδειες με 17 εβδομάδες ανά γονέα με πλήρη αμοιβή το 2025, η Ιταλία προβλέπει πέντε μήνες άδειας μητρότητας και δέκα ημέρες υποχρεωτικής άδειας πατρότητας, ενώ η Γαλλία προσφέρει 16 εβδομάδες πλήρως αμειβόμενης άδειας μητρότητας και 25 ημέρες άδειας πατρότητας.

Προστασία από την έμφυλη βία

Οι μηχανισμοί προστασίας εστιάζουν στην άμεση ανταπόκριση, στην υποστήριξη θυμάτων και στην πρόληψη. Στην Αυστρία, ο Νόμος Προστασίας από τη Βία προβλέπει ότι σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας ο δράστης και όχι το θύμα απομακρύνεται από την κατοικία. Όταν η αστυνομία εκδίδει περιοριστική εντολή, ενημερώνει το σχετικό κέντρο ενδοοικογενειακής βίας, το οποίο παρέχει δωρεάν και εμπιστευτική βοήθεια. Μια 24ωρη πολυγλωσσική γραμμή βοήθειας για γυναίκες και 29 ξενώνες συμπληρώνουν την υποστήριξη.

Η Σουηδία εφαρμόζει προσέγγιση ολόκληρης της κοινωνίας, με ισχυρές νομοθετικές εντολές, εξειδικευμένη θεσμική υποστήριξη και προσοχή στις δομικές αιτίες της ανισότητας. Η Ισπανία συντονίζει μέσω της Κυβερνητικής Αντιπροσωπείας κατά της Έμφυλης Βίας, η Ιταλία υποστηρίζει μέσω παρατηρητηρίων και νομικών πλαισίων, η Γαλλία εφαρμόζει προστασίες μέσω υπουργικής εποπτείας και εργασιακών επιθεωρήσεων, ενώ η Ελλάδα συνδυάζει τηλεφωνικές γραμμές, συμβουλευτικά κέντρα, δίκτυα υποστήριξης και τοπικές αρχές.

Μηχανισμοί καταγγελιών και αποκατάστασης

Τα συστήματα αποκατάστασης επιτρέπουν στα θύματα να αναφέρουν ζητήματα, να ζητούν επανόρθωση και να ενθαρρύνουν τη λογοδοσία. Οι μηχανισμοί ποικίλλουν από κεντρικούς ανεξάρτητους φορείς έως τοπικές ή τομεακές υπηρεσίες, με έμφαση στην ανοιχτή πρόσβαση, την εμπιστευτικότητα και τη συμμετοχή πολλών φορέων.

Στη Σουηδία, το Σουηδικό Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προωθεί και παρακολουθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ το Εθνικό Κέντρο Γνώσης για την Ανδρική Βία κατά των Γυναικών παρέχει 24ωρη ανώνυμη υποστήριξη, πολυγλωσσικούς διερμηνείς και εξειδικευμένες γραμμές για άνδρες και τρανς άτομα. Στη Γαλλία, τα θύματα μπορούν να καταθέσουν καταγγελία στην αστυνομία, στη χωροφυλακή ή ακόμη και σε νοσοκομείο με κατάλληλα εκπαιδευμένη υποστήριξη, ενώ λειτουργούν διαδικτυακές πλατφόρμες και εθνική γραμμή βοήθειας.

Στην Ισπανία, το Υπουργείο Ισότητας και το Ινστιτούτο Γυναικών υποστηρίζουν ενεργές πολιτικές απασχόλησης και ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου. Στην Ιταλία, για την έμφυλη βία και την παρενοχλητική παρακολούθηση λειτουργεί δωρεάν 24ωρη εθνική υπηρεσία που παραπέμπει σε αντιβιαστικά κέντρα και ξενώνες, ενώ παρέχεται δωρεάν νομική βοήθεια για θύματα έμφυλων εγκλημάτων. Στην Αυστρία, ο Συνήγορος Ίσης Μεταχείρισης και η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης χειρίζονται καταγγελίες διακρίσεων. Στην Ελλάδα, ο Συνήγορος του Πολίτη εξετάζει καταγγελίες ίσης μεταχείρισης μέσω δωρεάν και προσβάσιμης διαδικτυακής υποβολής.

Μέτρα κοινωνικής ένταξης και πολιτικές για ευάλωτες γυναίκες

Οι προσεγγίσεις κοινωνικής ένταξης αντιμετωπίζουν διαφορετικές μορφές διάκρισης, οι οποίες μπορούν να αλληλεπιδρούν και να εντείνουν η μία την άλλη. Η Στρατηγική Ισότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2026–2030 υιοθετεί ισχυρή διαθεματική προσέγγιση, δίνοντας προτεραιότητα στις σύνθετες ανισότητες που βιώνουν μετανάστριες, γυναίκες με αναπηρία, LGBTQIA+ άτομα, γυναίκες της υπαίθρου, Ρομά γυναίκες και άλλες ομάδες, ενώ ενσωματώνει τη διάσταση του φύλου σε όλες τις πολιτικές για την καταπολέμηση της φτώχειας, της βίας και του αποκλεισμού.

Μετανάστριες

Οι μετανάστριες συχνά αντιμετωπίζουν εμποδία στη γλώσσα, στην αναγνώριση προσόντων, στην απασχόληση και στην προστασία από τη βία. Η Αυστρία επικεντρώνει την ένταξη στη γλώσσα, στην είσοδο στην αγορά εργασίας και στον προσανατολισμό αξιών μέσω του Αυστριακού Ταμείου Ένταξης και σχετικών γυναικείων προγραμμάτων. Η Γαλλία ενσωματώνει τη διάσταση του φύλου στην ένταξη μέσω της Ρεπουμπλικανικής Σύμβασης Ένταξης, η οποία περιλαμβάνει πολιτική και γλωσσική κατάρτιση, ενότητες για την ισότητα, τα δικαιώματα των γυναικών και την πρόληψη της βίας.

Η Ισπανία αντιμετωπίζει τις ανάγκες των μεταναστριών μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Ίσης Μεταχείρισης, Μη Διάκρισης και Καταπολέμησης του Ρατσισμού. Η Σουηδία δίνει έμφαση στην οικονομική και κοινωνική ανεξαρτησία μέσω ολοκληρωμένων προγραμμάτων όπως το SFI-Combo, όπου οι μετανάστριες μαθαίνουν σουηδικά και λαμβάνουν επαγγελματική κατάρτιση. Η Ελλάδα χρησιμοποιεί την Εθνική Στρατηγική Ένταξης 2022 για γλώσσα, δεξιότητες και εργασιακή συμβουλευτική για πρόσφυγες, ενώ η Ιταλία διευκολύνει την ένταξη μέσω συστημάτων φιλοξενίας και διαδρομών για γυναίκες που εξέρχονται από βία ή περιθωριοποίηση.

Γυναίκες με αναπηρία

Οι πολιτικές για γυναίκες με αναπηρία αντιμετωπίζουν τόσο την πρόσβαση όσο και την αυξημένη ευαλωτότητα στη βία και στη φτώχεια. Η Ιταλία δίνει έμφαση στην αυξημένη έκθεση στη σεξουαλική βία και στη φτώχεια, εφαρμόζοντας καινοτόμες πρακτικές για προσβάσιμες υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης, νοηματική γλώσσα, βιντεοκλήσεις και επαυξητική επικοινωνία. Η Ελλάδα προστατεύει μειονεκτούσες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών με αναπηρία, και επιδιώκει ισότιμη πρόσβαση στην υγεία και στην εκπαίδευση. Η Σουηδία προωθεί ισότιμες συνθήκες διαβίωσης μέσω συμπεριληπτικής νομοθεσίας, ενώ η Γαλλία και η Ισπανία εφαρμόζουν μέτρα για εργασιακή ευελιξία και άρση εμποδίων.

LGBTQI+ άτομα

Όλα τα κράτη μέλη εστιάζουν στην πρόληψη των διακρίσεων και στην προστασία δικαιωμάτων. Η Σουηδία έχει αναπτύξει τα δικαιώματα των τρανς ατόμων, με νομική αναγνώριση φύλου ήδη από το 1972 και περαιτέρω δυνατότητες από την ηλικία των 16 ετών με άδεια από τον Ιούλιο του 2025. Η Ισπανία διαθέτει ειδική Γενική Διεύθυνση για την πραγματική και αποτελεσματική ισότητα των LGBTQI+ ατόμων. Η Ιταλία υιοθέτησε Εθνική Στρατηγική LGBTQI+ 2022–2025, ενώ η Ελλάδα συμπεριλαμβάνει LGBTQI+ γυναίκες στις πολιτικές για ευάλωτες ομάδες. Η Γαλλία και η Αυστρία διαθέτουν κυβερνητικούς και ιδιωτικούς φορείς ισότητας που προστατεύουν LGBTQI+ άτομα.

Γυναίκες της υπαίθρου

Οι γυναίκες της υπαίθρου αντιμετωπίζουν απομόνωση και περιορισμένες ευκαιρίες λόγω γεωγραφικής απόστασης, χρόνου μετακίνησης, έλλειψης εκπαιδευτικών δομών και περιορισμένης πρόσβασης στην υγεία. Η Ισπανία προωθεί την ισότητα στην αγροτική ανάπτυξη και γεωργία, ενώ οι άλλες χώρες αντιμετωπίζουν το ζήτημα έμμεσα μέσω εθνικών πολιτικών απασχόλησης, εκπαίδευσης και πρόσβασης σε φροντίδα, με διαφορετικό βαθμό εστίασης στην ύπαιθρο.

Υποστηρικτικές υπηρεσίες

Οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν εφαρμόσει ποικίλα στοχευμένα μέτρα για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας και την υποστήριξη των γυναικών που πλήττονται. Η Ελλάδα παρέχει

ψυχοκοινωνική υποστήριξη μέσω γυναικείων οργανώσεων, προγραμμάτων της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για κινδύνους έμφυλης βίας σε μετανάστριες και προσφύγισες και τοπικών επιτροπών ισότητας. Η Γαλλία, η Σουηδία και η Αυστρία διαθέτουν πολυγλωσσικές γραμμές βοήθειας και εξειδικευμένους οργανισμούς. Η Ιταλία εγγυάται δωρεάν νομική βοήθεια για έμφυλα εγκλήματα. Το ισπανικό Υπουργείο Ισότητας παρέχει άμεση προστασία μέσω του προγράμματος WRAP, ενός εργαλείου γεωεντοπισμού για καταφύγια και υπηρεσίες υποστήριξης.

Κατάρτιση και εκπαίδευση

Το έργο Empower Her είναι μια διακρατική πρωτοβουλία Erasmus+ που στοχεύει στην προώθηση της ισότητας των φύλων, της συμμετοχής στα κοινά και της ενδυνάμωσης των νέων στην Ευρώπη. Η δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης της Αυστρίας προσφέρει επαγγελματική κατάρτιση και επαγγελματικό προσανατολισμό για γυναίκες μετά από γονική άδεια. Η Γαλλία παρέχει επαγγελματική κατάρτιση και αναγνώριση προσόντων σε πρόσφυγες μέσω προγραμμάτων ένταξης, ενώ η Ελλάδα περιλαμβάνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων σε μαθήματα ένταξης. Η Σουηδία διασφαλίζει ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση και η Ισπανία εργάζεται στην πρόληψη μέσω της Εικονικής Σχολής Ισότητας και εξειδικευμένης κατάρτισης.

Ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη

Η Ελλάδα παρέχει ψυχοκοινωνική βοήθεια μέσω δικτύων και κοινοτικών πρωτοβουλιών. Η Γαλλία ενσωματώνει την ψυχολογική υποστήριξη στις απαντήσεις για την έμφυλη βία. Η Αυστρία παρέχει συμβουλευτική μέσω κέντρων ένταξης. Η Ιταλία, μέσω των μηχανισμών υποδοχής για ευάλωτες γυναίκες, στηρίζει ειδικά και Ρομά γυναίκες χαμηλής ειδίκευσης με δωρεάν στέγαση, συμβουλευτική και νομική βοήθεια. Η Αυστρία και η Γαλλία παρέχουν έκτακτη και μακροχρόνια στέγαση, ενώ στη Σουηδία η εθνική οργάνωση ROKs προσφέρει καταφύγια για γυναίκες και νεαρές γυναίκες.

Παιδική φροντίδα

Η προσιτή παιδική φροντίδα και η ουδέτερη ως προς το φύλο γονική άδεια στη Σουηδία ενθαρρύνουν την κοινή ανάληψη ευθυνών, ενώ η Γαλλία δίνει προτεραιότητα στην παιδική φροντίδα στα σχέδια απασχόλησης μεταναστριών.

Συγκριτική ανάλυση κοινωνικής ένταξης και υποστηρικτικών υπηρεσιών

Η Σουηδία και η Γαλλία παρουσιάζουν ολοκληρωμένη και υψηλά χρηματοδοτούμενη ενσωμάτωση της ισότητας, με ισχυρά αποτελέσματα και έμφαση στην ενδυνάμωση και στην πρόληψη. Η Αυστρία διακρίνεται για στοχευμένα προγράμματα ένταξης μεταναστριών και προσφύγων, όπως οι αξιολογήσεις δεξιοτήτων και η επαρχιακή υποστήριξη. Η Ισπανία έχει δημιουργήσει ειδικές διευθύνσεις για τον ρατσισμό, τα LGBTQI+ άτομα και τις ευάλωτες ομάδες. Η Ελλάδα και η Ιταλία, παρότι έχουν χαμηλότερες συνολικές κατατάξεις, δίνουν

έμφαση σε τοπικές συνεργασίες και συνεργασίες με ΜΚΟ, καθώς και σε πολυδιάστατα πλαίσια δράσης.

Βασικοί δείκτες και δεδομένα

Δείκτης Ισότητας των Φύλων

Οι δείκτες αυτοί καλύπτουν τους τομείς της εργασίας, του χρήματος, της γνώσης, του χρόνου, της εξουσίας και της υγείας. Η Σουηδία και η Γαλλία υπερéchουν λόγω ισχυρών επιδόσεων στους τομείς της εξουσίας, του χρήματος και της εργασίας, ενώ η Ελλάδα υστερεί κυρίως στην εργασία και στην εξουσία.

Η έκδοση 2024 του σύνθετου δείκτη για τη βία κατά των γυναικών υπολογίζεται με βάση δεδομένα από την έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την έμφυλη βία. Λόγω περιορισμών στα δεδομένα, ο σύνθετος δείκτης δεν ήταν δυνατό να υπολογιστεί για τη Γαλλία και την Ιταλία, αλλά υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σε επίπεδο επιμέρους δεικτών. Στη Γαλλία, 35% των γυναικών έχουν βιώσει σωματική ή/και σεξουαλική βία από την ηλικία των 15 ετών, ενώ στην Ιταλία το αντίστοιχο ποσοστό είναι 32%.

Ποσοστό απασχόλησης γυναικών

Το ποσοστό απασχόλησης γυναικών υπολογίζεται ως το ποσοστό των γυναικών ηλικίας 20 έως 64 ετών που εργάζονται. Σύμφωνα με τη Eurostat, ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2024 ήταν 70,8%. Τα υψηλότερα ποσοστά στη Σουηδία και στη Γαλλία αντανακλούν ισχυρότερους κανονισμούς ισορροπίας επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά στην Ιταλία και στην Ελλάδα συνδέονται με βάρη φροντίδας και δομικούς περιορισμούς.

- Σουηδία: περίπου 79,9%, από τα υψηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με χάσμα απασχόλησης μεταξύ φύλων περίπου 4%.
- Γαλλία: περίπου 72,2%, με χάσμα 5,9%.
- Αυστρία: περίπου 73,9%, με χάσμα 6,9%.
- Ισπανία: 66,5%, με χάσμα 9,8%.
- Ελλάδα: περίπου 59,9%, μεταξύ των χαμηλότερων, με χάσμα 18,8%.
- Ιταλία: 57,4%, από τα χαμηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με χάσμα 19,4%.

Μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων

Το μη προσαρμοσμένο μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων αναφέρεται στη διαφορά των μέσων ωριαίων αποδοχών μεταξύ ανδρών και γυναικών. Σύμφωνα με τα δεδομένα της Eurostat για το 2024, ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν 11,1%. Η Αυστρία ξεχωρίζει για τις σταθερά μεγάλες αποκλίσεις, που συχνά συνδέονται με τον επαγγελματικό διαχωρισμό και τη μερική απασχόληση των γυναικών. Τα χαμηλότερα μη προσαρμοσμένα ποσοστά στην

Ιταλία αντανακλούν εν μέρει επιλογές συμμετοχής στην αγορά εργασίας και δεν σημαίνουν απαραίτητα πλήρη ισότητα.

- Σουηδία: 11,2%.
- Γαλλία: περίπου 11,8%.
- Ισπανία: περίπου 7,3%.
- Ιταλία: 5,3%.
- Αυστρία: 18,3%, από τα υψηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Ελλάδα: περίπου 13,4%.

Ποσοστά συμμετοχής στην αγορά εργασίας

Το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό αναφέρεται στο ποσοστό του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας που είτε εργάζεται είτε αναζητά ενεργά εργασία. Η Σουηδία εμφανίζει σταθερά τα μικρότερα χάσματα συμμετοχής, λόγω γενναιοδωρων πολιτικών γονικής άδειας και παιδικής φροντίδας.

- Σουηδία: υψηλή συμμετοχή γυναικών, περίπου 79,9%.
- Γαλλία: περίπου 72,2%.
- Ισπανία: περίπου 66,5%.
- Ιταλία: 57,4%, με σημαντικές ανισότητες μεταξύ φύλων.
- Αυστρία: περίπου 73,9%.
- Ελλάδα: περίπου 69,9% σύμφωνα με τα στοιχεία συμμετοχής, αν και η απασχόληση παραμένει χαμηλότερη.

Συγκριτική ανάλυση βασικών δεικτών

Η Σουηδία και η Γαλλία κατατάσσονται σταθερά υψηλά στους δείκτες, με υψηλή γυναικεία απασχόληση, σχετικά μέτριες μισθολογικές διαφορές, ισχυρή συμμετοχή, υψηλές βαθμολογίες δείκτη και αποτελεσματικές, παρότι όχι πάντα πλήρως καταγεγραμμένες, απαντήσεις στη βία. Η Ισπανία εμφανίζει καλή πρόοδο στον δείκτη και στο μισθολογικό χάσμα, αλλά αντιμετωπίζει ζητήματα απασχόλησης. Η Ιταλία και η Ελλάδα έχουν χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης και υψηλότερες ανισότητες, που συχνά συνδέονται με βάρη φροντίδας, γεωγραφικές ανισότητες και προκλήσεις εφαρμογής. Η Αυστρία έχει επιτυχίες σε ορισμένους τομείς, αλλά παραμένει το σημαντικό μισθολογικό χάσμα.

Κύριες προκλήσεις

Παρά τα ισχυρά νομικά πλαίσια σε όλες τις χώρες, επίμονα δομικά, πολιτισμικά και υλικά εμπόδια περιορίζουν την πλήρη επίτευξη της ισότητας, ιδίως για τις ευάλωτες ομάδες.

Οικονομικά εμπόδια

Οι οικονομικές ανισότητες παραμένουν βασική πρόκληση και τροφοδοτούνται από μισθολογικά χάσματα, επαγγελματικό διαχωρισμό, μερική απασχόληση και βάρη φροντίδας που επηρεάζουν δυσανάλογα τις γυναίκες. Η Αυστρία έχει ένα από τα μεγαλύτερα μη προσαρμοσμένα μισθολογικά χάσματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο 18,3% το 2023, ενώ περίπου οι μισές γυναίκες εργάσιμης ηλικίας εργάζονται με μερική απασχόληση λόγω υποχρεώσεων φροντίδας. Στη Γαλλία, οι μετανάστριες αμείβονται σημαντικά λιγότερο και αντιμετωπίζουν πιο επισφαλείς θέσεις εργασίας. Η Σουηδία εξακολουθεί να παρουσιάζει εισοδηματικά χάσματα, χαμηλότερες αμοιβές σε γυναικοκρατούμενους τομείς και υψηλή μερική απασχόληση. Η Ιταλία αντιμετωπίζει την «ποινή της μητρότητας», ενώ η Ελλάδα έχει χαμηλή πλήρη ισοδύναμη απασχόληση για τις γυναίκες και υψηλά επίπεδα επισφαλούς ή μερικής εργασίας.

Σtereότυπα και κοινωνικοί κανόνες

Τα έμφυλα στερεότυπα εξακολουθούν να υπάρχουν και στις έξι χώρες, αν και η έντασή τους διαφέρει. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, οι παραδοσιακοί ρόλοι συνεχίζουν να επηρεάζουν την κοινωνία, ιδίως στους τομείς της απασχόλησης, της οικογένειας και της λήψης αποφάσεων.

Σε χώρες όπως η Ελλάδα και η Ιταλία, τα στερεότυπα είναι πιο έντονα, με τις γυναίκες να αναμένεται συχνά να αναλαμβάνουν την κύρια ευθύνη για τη φροντίδα των παιδιών και του σπιτιού, ενώ οι άνδρες θεωρούνται συχνότερα κύριοι οικονομικοί πάροχοι. Στην Ισπανία και την Αυστρία, οι ρόλοι μεταβάλλονται σταδιακά, αλλά οι γυναίκες εξακολουθούν να συγκεντρώνονται σε επαγγέλματα φροντίδας και οι άνδρες σε ηγετικές ή τεχνολογικές θέσεις. Παρά το υψηλό επίπεδο ισότητας στη Γαλλία και στη Σουηδία, εξακολουθούν να υπάρχουν λεπτές προκαταλήψεις στην εξέλιξη καριέρας, στις αμοιβές και στην ανάληψη απλήρωτης φροντίδας.

Πρόσβαση σε φροντίδα, υγεία, εκπαίδευση και απασχόληση

Οι περιορισμοί πρόσβασης διαφέρουν ανάλογα με τη γεωγραφία, το μεταναστευτικό καθεστώς και την ευαλωτότητα. Στη Γαλλία, αναδεικνύεται η απομόνωση των γυναικών της υπαίθρου, οι καθυστερημένες διαγνώσεις, η αυξημένη ευαλωτότητα στην έμφυλη βία και η περιορισμένη πρόσβαση σε αμβλώσεις και γυναικολογικές υπηρεσίες. Η Αυστρία αναφέρει έλλειψη θέσεων παιδικής φροντίδας, ενώ για τις μετανάστριες παραμένουν γλωσσικά και εκπαιδευτικά εμπόδια. Η Σουηδία αναδεικνύει χαμηλότερη ψυχική υγεία σε νέες γυναίκες, περισσότερες άδειες λόγω στρες και διαφορές στην υγεία. Η Ιταλία αντιμετωπίζει εμπόδια στην πρόσβαση στην άμβλωση, εδαφικές ανισότητες και υψηλά ποσοστά NEET για νεαρές γυναίκες στον Νότο. Η Ελλάδα έχει περιορισμένη πρόσβαση για μετανάστριες και προσφύγισσες λόγω γλωσσικών εμποδίων και αβέβαιου καθεστώτος, ενώ η εφαρμογή εκτός μεγάλων πόλεων παραμένει άνιση.

Διαθεματικές ευαλωτότητες

Η σύνθετη διάκριση επηρεάζει δυσανάλογα μετανάστριες, γυναίκες με αναπηρία, LGBTQI+ γυναίκες, γυναίκες της υπαίθρου και γυναίκες από εθνοτικές μειονότητες. Στην Αυστρία, οι μετανάστριες εργάζονται συχνά σε χαμηλόμισθους κλάδους και είναι υπερεξειδικευμένες για τις θέσεις τους. Στη Γαλλία, οι μετανάστριες εργάζονται σε χαμηλόμισθους τομείς και βιώνουν αποειδίκευση και προκατάληψη. Στην Ιταλία, οι μετανάστριες συγκεντρώνονται σε χαμηλής ειδίκευσης επαγγέλματα και αντιμετωπίζουν κινδύνους εμπορίας ανθρώπων και απόλυτης φτώχειας. Στην Ελλάδα, μετανάστριες, προσφύγισες, Ρομά, γυναίκες με αναπηρία και LGBTQI+ γυναίκες είναι ευάλωτες σε εμπορία, εκμετάλλευση, υποαναφορά και περιοριστικές διαδικασίες ασύλου.

Κενά εφαρμογής

Η ισχυρή νομοθεσία συχνά δεν συνοδεύεται από σταθερή εφαρμογή, επαρκείς πόρους και συνεχή παρακολούθηση. Στη Σουηδία, η πρόοδος έχει επιβραδυνθεί σε ορισμένους τομείς. Στην Ιταλία, παραμένει χάσμα μεταξύ βελτιωμένων νόμων και καθημερινής πραγματικότητας. Στην Ελλάδα, υπάρχουν άνισες τοπικές δυνατότητες, υποαναφορά και έλλειψη συνοχής μεταξύ δήμων. Στη Γαλλία, παρά τον σχεδιασμό, διαφορές παραμένουν στις αγροτικές και μεταναστευτικές κοινότητες. Στην Αυστρία και την Ισπανία, οι υπηρεσίες διαφέρουν ανάλογα με τη διαθεσιμότητα πόρων και την περιοχή.

Συγκριτική ανάλυση προκλήσεων

Η Σουηδία και η Γαλλία έχουν σημειώσει σημαντική αλλά άνιση πρόοδο, καθώς οικονομική στασιμότητα και στερεότυπα παραμένουν παρά τις υψηλές βαθμολογίες. Η Αυστρία και η Ιταλία αντιμετωπίζουν μεγάλες μισθολογικές διαφορές και δομικές υποχρεώσεις φροντίδας. Η Ισπανία και η Ελλάδα δυσκολεύονται με την εφαρμογή και τη διαθεματικότητα, ιδιαίτερα σε σχέση με μετανάστριες και γυναίκες της υπαίθρου.

Διαθεματική διαφάνεια και θέσεις συνηγορίας

Σε επίπεδο μισθολογικής διαφάνειας, η Αυστρία, η Γαλλία και η Σουηδία προωθούν την εφαρμογή και λειτουργούν ως σημαντικοί υλοποιητές των ευρωπαϊκών οδηγιών, ενώ η Ιταλία, η Ισπανία και η Ελλάδα παρουσιάζουν αδυναμίες στην πράξη παρά την ύπαρξη κανόνων. Η έμφυλη βία αποτελεί προτεραιότητα στις εθνικές πολιτικές και των έξι χωρών, μέσα από αυστριακά κέντρα προστασίας, σουηδικές γραμμές βοήθειας, γαλλικούς μηχανισμούς, τον ιταλικό Κώδικα Κόκκινου, την ανανέωση του ισπανικού Συμφώνου και τις ελληνικές τηλεφωνικές γραμμές και υπηρεσίες. Ωστόσο, η υποαναφορά της βίας και οι ανισότητες πρόσβασης εξακολουθούν να υπάρχουν.

Η ένταξη των μεταναστριών είναι πιο προχωρημένη στην Αυστρία και στη Γαλλία, με προγράμματα δεξιοτήτων, γλωσσικής μάθησης και απασχόλησης. Η Ελλάδα και η Ιταλία αντιμετωπίζουν μεγαλύτερους κινδύνους εμπορίας ανθρώπων και επισφάλειας, ενώ η Σουηδία

αναφέρει χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης μεταξύ αλλοδαπών κατοίκων. Η Ισπανία εμφανίζει στατιστικά μισθολογικό χάσμα μεταξύ γηγενών και μεταναστριών.

Στις θέσεις συνηγορίας, η Γαλλία δεσμεύεται στην αντιμετώπιση του καθημερινού σεξισμού, στην ισότιμη άδεια και στους ξενώνες για θύματα έμφυλης βίας. Η Σουηδία επιδιώκει ενίσχυση της δεσμευμένης γονικής άδειας, καταπολέμηση στερεοτύπων, ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και προγράμματα ένταξης. Η Ιταλία τονίζει την αυτοδιάθεση εισοδήματος, τη θηλυκοποίηση της πρόνοιας και την αυτονομία των αντιβιαστικών κέντρων. Η Ισπανία επικεντρώνεται στην ανανέωση του συμφώνου κατά της βίας και στην αμφισβήτηση πατριαρχικών προτύπων. Η Ελλάδα δίνει έμφαση στην αποτελεσματική ισότητα, τη σταθερή χρηματοδότηση και τις θυματοκεντρικές λύσεις, ενώ η Αυστρία αντιμετωπίζει εισοδηματικές και εξουσιαστικές ανισότητες, καθώς και την υπερεξιδίκευση των μεταναστριών.

Συμπέρασμα

Η συγκριτική ανάλυση των πλαισίων ισότητας των φύλων στην Ιταλία, την Ισπανία, την Αυστρία, την Ελλάδα, τη Γαλλία και τη Σουηδία αναδεικνύει τόσο ισχυρή σύγκλιση κανονιστικών δεσμεύσεων όσο και σημαντικές αποκλίσεις στον νομικό σχεδιασμό, στην εφαρμογή πολιτικών και στη θεσμική ικανότητα. Και οι έξι χώρες λειτουργούν μέσα σε ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο που προωθεί την ισότητα ως θεμελιώδες δικαίωμα και πολιτική προτεραιότητα. Η κοινή αυτή βάση αντανakλάται στην ευρεία υιοθέτηση αντιδιακριτικών νόμων, εθνικών στρατηγικών και στοχευμένων μέτρων για ζητήματα όπως η ανισότητα στον χώρο εργασίας, η έμφυλη βία και η εκπροσώπηση των γυναικών.

Πέρα όμως από αυτή τη σύγκλιση, η ανάλυση αποκαλύπτει διακριτές εθνικές διαδρομές στη μετατροπή των αρχών αυτών σε αποτελεσματικά συστήματα διακυβέρνησης. Η σταδιακή και προσαρμοστική προσέγγιση της Ιταλίας επιτρέπει ευελιξία, αλλά μπορεί να οδηγεί σε κατακερματισμό. Το ολοκληρωμένο μοντέλο της Ισπανίας εξασφαλίζει συνοχή και βάθος, αλλά απαιτεί ισχυρό θεσμικό συντονισμό. Η Αυστρία δίνει προτεραιότητα στη σαφήνεια και στην εφαρμογή, βασιζόμενη σε καλά ορισμένα νομικά εργαλεία και θεσμικούς μηχανισμούς.

Το ελληνικό πλαίσιο δείχνει την επίδραση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, με νομικές εξελίξεις στενά ευθυγραμμισμένες με τις ευρωπαϊκές οδηγίες, αλλά και με προκλήσεις στην επιχειρησιακή εφαρμογή. Η Γαλλία συνδυάζει ισχυρή συνταγματική παράδοση με όλο και πιο παρεμβατικές πολιτικές, χρησιμοποιώντας ρυθμιστικά εργαλεία για την αντιμετώπιση επίμονων ανισοτήτων. Η Σουηδία ξεχωρίζει για το συστημικό και προληπτικό της μοντέλο, όπου η ισότητα των φύλων ενσωματώνεται βαθιά στο κράτος πρόνοιας και σε όλους τους τομείς πολιτικής.

Σε όλα αυτά τα διαφορετικά συστήματα αναδύονται κοινές προτεραιότητες. Η ισότητα στον χώρο εργασίας παραμένει κεντρική και αντιμετωπίζεται με εργαλεία που κυμαίνονται από ρυθμιστικές υποχρεώσεις έως δομικές πολιτικές πρόνοιας. Η έμφυλη βία αναγνωρίζεται καθολικά ως κρίσιμο ζήτημα, με διαφορετικούς βαθμούς ενσωμάτωσης της πολιτικής. Η εξέταση των διαθεματικών ευαλωτοτήτων επεκτείνεται, αν και η εφαρμογή της παραμένει

άνιση, ενώ η προώθηση της γυναικείας ηγεσίας αντανακλά διαφορετικές ισορροπίες μεταξύ νομικών εντολών και πολιτισμικών ή θεσμικών δυναμικών.

Οι διαφοροποιήσεις αυτές υπογραμμίζουν ένα βασικό συμπέρασμα: η αποτελεσματικότητα των πολιτικών ισότητας των φύλων δεν εξαρτάται μόνο από την ύπαρξη νομικών πλαισίων, αλλά και από τη συνοχή τους, τους μηχανισμούς εφαρμογής και την ενσωμάτωσή τους σε ευρύτερα συστήματα διακυβέρνησης. Οι χώρες που συνδυάζουν ισχυρά νομικά θεμέλια με συντονισμένες στρατηγικές και θεσμική ικανότητα, όπως η Ισπανία και η Σουηδία, τείνουν να επιτυγχάνουν πιο συστηματικά αποτελέσματα. Αντίθετα, όπου τα πλαίσια είναι πιο κατακερματισμένα ή η εφαρμοστική ικανότητα περιορισμένη, οι προκλήσεις παραμένουν παρά τις τυπικές δεσμεύσεις.

Τελικά, η σύγκριση των έξι χωρών δείχνει ότι δεν υπάρχει ένα μοναδικό μοντέλο για την επίτευξη της ισότητας των φύλων. Διαφορετικοί συνδυασμοί νομικής καινοτομίας, σχεδιασμού πολιτικής και θεσμικής οργάνωσης μπορούν να οδηγήσουν σε πρόοδο, εφόσον είναι εσωτερικά συνεκτικοί και εφαρμόζονται αποτελεσματικά. Για την ευρωπαϊκή συνεργασία, αυτή η ποικιλομορφία αποτελεί ταυτόχρονα πρόκληση και ευκαιρία: πρόκληση για τη διασφάλιση συνέπειας μεταξύ διαφορετικών πλαισίων και ευκαιρία για αμοιβαία μάθηση μέσα από μεταφέρεσιμες πρακτικές, όπως τα ολοκληρωμένα νομοθετικά πλαίσια της Ισπανίας, η προληπτική προσέγγιση πρόνοιας της Σουηδίας ή οι μηχανισμοί ρυθμιστικής επιβολής της Γαλλίας.

Μια βασική συνέπεια για τη μελλοντική πολιτική είναι η ανάγκη ενίσχυσης του δεσμού ανάμεσα στους νομικούς κανόνες και στα πρακτικά αποτελέσματα. Αυτό απαιτεί όχι μόνο συνεχή νομοθετική προσπάθεια, αλλά και επένδυση στη θεσμική ικανότητα, στα συστήματα παρακολούθησης και στον διατομεακό συντονισμό. Από αυτή την οπτική, η προώθηση της ισότητας των φύλων στην Ευρώπη εξαρτάται λιγότερο από την παραγωγή νέων κανόνων και περισσότερο από την ενοποίηση, την ενσωμάτωση και την αποτελεσματική εφαρμογή των υφιστάμενων πλαισίων.

Βιβλιογραφία

- ÖJAB. (2026). WORICA National Context Report Austria. https://docs.google.com/document/d/1_gWx9OAzHz5nb2DuB1oj767XPZy5_UF7/edit
- Brûlant-e-s. (2026). National Context Report France. <https://docs.google.com/document/d/1jmn8ytdGHjNJYyu0pGvWnrm95Aup6CI5hT6zM5SKkhQ/edit?tab=t.0>
- SOFFA. (2026). WORICA National Context Report Greece. https://docs.google.com/document/d/1bxmUdyo14-0QwLHVgdGo8E3ySJH2T_OS/edit#heading=h.e61es6vv998p
- Folkuniversitetet. (2026). WORICA National Context Report Sweden. https://docs.google.com/document/d/1mQs0CEewhM_qWRKzoqfYeVNz91Zd4hSU/edit
- Fractals - Art Education. (2026). WORICA National Context Report Spain. https://docs.google.com/document/d/1HVefOOH_TlxxdANOIK43zKDaBRwbAM_j6grP4Kcorl/edit?tab=t.0

- CEIPES. (2026). WORICA National Context Report Italy. https://docs.google.com/document/d/1dvsmWvR1ispUOO4evtPFN5BF_8cgp0Za/edit

Δείκτης Ισότητας των Φύλων

Χώρα/Περιοχή	Δείκτης	Εργασία	Χρήμα	Γνώση	Χρόνος	Εξουσία	Υγεία	Βία
ΕΕ	63.4	69.3	73.9	57.4	65.0	40.5	86.2	31.9
Σουηδία	73.7	80.4	81.0	54.6	58.7	80.3	91.2	37.4
Γαλλία	73.4	72.8	78.1	62.6	67.6	72.5	88.0	35.0
Αυστρία	61.2	67.8	65.3	54.2	63.3	39.9	88.7	27.3
Ελλάδα	57.0	67.9	76.7	58.7	56.0	26.2	83.8	24.6
Ιταλία	61.9	61.0	67.0	56.8	59.4	47.9	86.9	32.0
Ισπανία	70.9	69.4	73.3	55.7	74.1	66.6	86.2	25.8